

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Role LGBT komunity v soudobé společnosti

Natálie Hrušková

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie a sociální práce

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

Role LGBT komunity v soudobé společnosti

Natálie Hrušková

Vedoucí práce:

Mgr. Veronika Hásová

Katedra sociologie a sociální práce

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2023 .....

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala především mé vedoucí práce Mgr. Veronice Hásové za její cenné rady, odborné vedení, trpělivost a ochotu kdykoli poradit a pomoci. Také bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, kteří mi byli po celou dobu psaní mé bakalářské práce oporou. V neposlední řadě děkuji i zúčastněným respondentům, bez nichž by tato bakalářská práce neměla tuto podobu.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1 TEORETICKÁ ČÁST	3
1.1 Co je to komunita?	3
1.1.1 Počátky teoretických základů vymezení termínu komunity	3
1.1.2 Ferdinand Tönnies	6
1.1.3 Steven Brint	9
1.1.4 Anthony Paul Cohen	10
1.1.5 Teorie sociálních sítí.....	12
1.2 Vymezení komunity	13
1.3 LGBT	14
1.3.1 Coming out a labelling.....	15
2 PRAKTICKÁ ČÁST	16
2.1 Metodologie	16
2.1.1 Vyhodnocení rozhovorů	20
2.2 Existence a funkce LGBT komunity	20
2.3 Setkávání	23
2.4 Coming out.....	26
2.5 Labelling	29
2.6 Tlak a diskriminace	32
2.7 Odlišnosti na základě pohlaví a sexuální orientace.....	35
2.8 Role LGBT komunity pro její členy	38
ZÁVĚR	41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44
RESUMÉ	46
PŘÍLOHY	47

ÚVOD

Jedinci jiné než heterosexuální orientace v minulosti neměli stejná práva jako heterosexuálové, bohužel je tak tomu i dodnes. Ačkoli již nelze hovořit o upření drtivého množství práv, situace mezi heterosexuály a zástupci jiné než heterosexuální orientace stále není rovnocenná. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla zaměřit právě na LGBT jedince, jelikož tito lidé prožívají utlačování a diskriminaci nejen v otázce týkající se práv, ale i v každodenních situacích. Na základě toho se zaměřuji na problematiku LGBT v kontextu komunity, načež představím její roli, kterou pro tyto jedince má.

Vymezení pojmu *LGBT komunita* ale není jednoznačné a nazývání LGBT jedinců termínem LGBT komunita je poněkud problematické. Častokrát se jedná pouze o narativ, který může být bezmyslenkovitě použit bez patřičného porozumění termínu *komunita* a bez porozumění členům této potenciální komunity [Formby 2017]. Rovněž je těžké LGBT jedince jednoznačně považovat za LGBT komunitu, neboť existuje velké množství definic komunity a ne každá definice tedy může být pasující. Četná vymezení tohoto pojmu však nemusí nutně znamenat překážku, nýbrž může nabízet možnosti [Hillery 1963]. Z tohoto důvodu nabídnu pro práci koncepci, která představuje důležité aspekty komunity, jež nacházím v různých definicích nejednoho teoretika sociálních komunit. Vybrané aspekty jsou v dnešní době aplikovatelné na zkoumání existence a funkce LGBT komunity mezi LGBT jedinci, a tedy i role, kterou (ne)existující LGBT komunita představuje.

Práce přináší vhled do života LGBT jedinců a ukazuje, s čím se ve svých životech setkávají a jak se s nepříjemnými záležitostmi vypořádávají, a také, především, zda jim v těchto chvílích pomáhají jiní LGBT jedinci. Dle mnou realizovaného výzkumu, spousta respondentů prochází velmi těžkými životními situacemi. Na tyto události se zaměřím a představím perspektivu toho, jak LGBT jedinec vnímá (ne)přítomnost ostatních LGBT jedinců ve svém okolí. Práce se zaměřuje na zodpovězení výzkumné otázky *Jakou roli má LGBT komunita pro její členy?*, přičemž odpověď na ní je poněkud komplexní. Z tohoto důvodu je práce rozdělena (zejména v praktické části) na několik celků, které představují jednotlivé kapitoly. K tomu, abych

však pochopila veškeré aspekty komunity a vymezení zkratky LGBT, bylo potřeba nejprve provést náležitou rešerši, kterou reprezentuje teoretická část této práce.

V teoretické části představím významné autory, kteří se věnují vymezení termínu komunity a jejichž pojetí mi dala základ k definování koncepce komunity pro můj výzkum. Na základě aspektů takto vymezené komunity strukturuji osnovu rozhovoru pro praktickou část. Dále představím zkratku LGBT a její další možné variace a také hlavní termíny (coming out a labelling), se kterými v rámci výzkumu LGBT jedinců pracuji a které tvoří významnou část mé bakalářské práce. Pro tento krok jsem se rozhodla z důvodu nutnosti porozumění procesům, jimž jsou jedinci v průběhu života vystaveni, a které zasazují do kontextu práce.

V praktické části se nejprve zabývám metodologií, kde vymeším, jakou výzkumnou metodu volím a z jakého důvodu. Rovněž představím výzkumy, na základě kterých vybírám charakteristiku respondentů. Dále popisuji svůj výzkumný vzorek a způsob, jakým bude probíhat vyhodnocení rozhovorů. Následně se věnuji kapitolám, které již představují samotné zjištění z provedených rozhovorů. Představím, jakou funkci má LGBT komunita, a zda se vůbec dá hovořit o její existenci. Poté se, v návaznosti na témata rozhovoru, zabývám dalšími kapitolami reflektující život LGBT jedinců. První z nich je kapitola o setkávání jakožto o možném aspektu komunity. Další část této práce se věnuje coming outu. Představím, jak tento proces vnímají respondenti a zda v této fázi života, kdy došlo ke svěření se ostatním, byla pro ně přítomna nějaká forma podpory a pomoci, případně od koho přicházela. Dále vymeším vnímání labellingu LGBT jedinci, přičemž poukáži na to, jak jsou nálepky využívány i uvnitř této komunity. V návaznosti na tuto kapitolu věnuji pozornost i tlaku a diskriminaci, kterou velká část jedinců pocítuje, a opět se zaměřuji na to, jak se s těmito situacemi vypořádávají a zda roli opory zde hraje i LGBT komunita. V neposlední řadě upozorním na odlišnosti výpovědí jedinců v rámci jednotlivých témat na základě pohlaví a sexuální orientace. Tato kapitola tedy poslouží z části jako shrnutí a upřesnění zároveň. V poslední kapitole se zaměřuji především na interpretaci všech zjištěných dat a zasazení těchto interpretací do výzkumné otázky. Odpovídám zde tedy na otázku, jakou má roli LGBT komunita pro její členy.

1 TEORETICKÁ ČÁST

K mému výzkumu je třeba si vymežit, co to vlastně LGBT komunita je. Ačkoliv se obě slova použitá v tomto sousloví mohou zdát jasná, jejich vymezení není jednoznačné. Z hlediska teoretického ukotvení nalezneme mnoho rozličných definic, a proto je nutné vymežit, co pro mou práci komunita i zkratka LGBT znamená.

1.1 Co je to komunita?

Při hledání vhodné definice komunity mi byla nápomocná kniha *Komunita jako nová naděje?* [Váně 2012], zejména první část knihy byla dobrým odrazovým můstkem pro zjištění, kterým teoriím komunit na poli sociologie by bylo vhodné věnovat pozornost. Díky tomuto dílu jsem se seznámila s mnoha teoretiky věnujícími se tomuto tématu. Velmi přínosný přehled mi poskytl taktéž spis od Jana Kellera s názvem *Komunita – proměny nebo zánik?* [1986], který mapuje vývoj definic komunit, přičemž se snaží objasnit, proč je vymezení termínu neustále tak mlhavé. Neposkytuje žádnou novou definici, naopak spořádaně představuje ty již vzniklé a uvádí okolnosti, za jakých takové teorie vznikaly. Ostatně takto představuje teorie komunit i Jan Váně.

Jak oba autoři uvedli, existuje okolo sta definic komunit [Váně 2012], Jan Keller uvádí dokonce přesný počet, který se zastavil na čísle 94. K tomuto číslu dospěl G. A. Hillery, kterému se díky různorodým pohledům mnoha teoretiků nepodařilo najít vhodné kompromisní vymezení [Hillery 1955]. Zdaleka ne všem těmto teoriím byla věnována má pozornost a byly využity pouze ty, které se zdály pro můj budoucí výzkum konkrétně LGBT komunity nejvíce relevantní.

1.1.1 Počátky teoretických základů vymezení termínu komunity

Prvními autory, na které jsem při formulování vhodné definice narazila, byli klasičtí autoři z období 19. až 20. století. Z prvopočátku se může zdát, na základě těchto autorů, že nalezení definice komunity by nemusel být příliš velký problém. V každé definici těchto autorů lze totiž nalézt společné rysy nějaké zakládající esenciální definice, používající jednoznačné definiens a definiendum. Termín komunita by se dle těchto definic mohl vymežit na základě nějakého podstatného, společného aspektu,

kolem kterého (případně kvůli kterému) se jedinci sdružují a následně tím budují pocit sounáležitosti uvnitř. Problém je však ve vymezení tohoto aspektu, sociální aktéři totiž nejsou schopni jej účelně a uchopitelně vymezit [Váně 2012: 18–19].

Jak je tedy možné určit vhodnou definici komunity, když samotní aktéři nezvládnou určit společné svazky dané skupiny osob, díky či kvůli kterým se setkávají? Jak lze termín komunita správně definovat, nemáme-li spolehlivý zdroj ve formě vlastních tvrzení od sociálních aktérů? Když si samotní aktéři nejsou vědomi společných aspektů jejich „komunity“, jedná se o komunitu?

Odpovědi se pokusím nalézt za pomoci autorů, kteří se již teoretickým vymezením konceptu komunity zabývali. Je však nutno zmínit, že definic se již objevilo desítky a s jednoznačností nelze určit jedinou správnou. Mým cílem tedy není najít tu nejpřesnější, nejpřesvědčivější či široce použitelnou definici, kterou je možno uplatnit na jakémkoliv téma. Pravděpodobně takovou ani najít nelze. Podstatou je ale najít takovou definici, která bude co nejvíce vhodná pro můj výzkum, a to konkrétně LGBT komunity.

Prvním krokem ke zmiňovaným klasikům představovalo seznámení se s vymezením komunit od autorů Karla Marxe, Émila Durkheima a Maxe Webera. Durkheim a jeho teorie komunity představují odpovědi, které lze nalézt v empirických datech. Konkrétně se jedná o pojetí mechanické a organické soudržnosti, které jsou popisovány v tradičních a moderních společnostech. S tímto pojetím ale souvisí i obavy, že rozpad společenské solidarity je v moderní společnosti velkou hrozbou z důvodu rozrůstajícího se individualismu [Váně 2012: 19]. Durkheim je považován za významného myslitele a důležitou osobnost, která (zejména svou teorií) značně ovlivnila vývoj pozdějších koncepcí pojetí komunit. Vytvořil v podstatě základy pro teoretické uvažování o komunitách. Dle něj jsou to materiální a institucionální síly, které strukturují a podmiňují proměnu komunit a společnosti [Váně 2012: 20].

Weber byl taktéž autorem, který staví na empirických datech. Zároveň ale vychází z předpokladu, že definovat esenciální základy pro komunitu, které budou sloužit jako obecná kritéria, v podstatě nelze. Nesnaží se o nalezení nezpochybnitelné definice, na druhou stranu se ale také nebrání možnosti její existence. Výzkum komunit

v pojetí Maxe Webera lze provést pomocí tzv. ideálního typu¹ a následné generalizace. Podle Webera lze komunitu nalézt tam, kde se angažují sociální aktéři se společným zájmem, který definuje intenzitu, trvalost a podobu soudržnosti [Váně 2012: 20].

Zaměřím se tedy na shrnutí odlišností v teoretických východiscích těchto autorů. Durkheim se zaměřuje a svůj koncept soudržnosti vymezuje v souvislosti s kritériem dělby práce, naproti tomu Weber tvrdí, že nelze nalézt základy, které by se staly esenciálními obecnými kritérii pro komunitu. Další autor z řad klasiků o sociálním vymezení komunity Karl Marx staví ideu soudržnosti na základě komunistické společnosti, kterou vidí jako jediné možné východisko, jak takovou sociální soudržnost zachovat [Váně 2012: 20–21].

I když Marx a Durkheim zmiňují odlišná východiska, šlo jim o jediné – uchování sociální soudržnosti. Oba mají poměrně negativní pohled směrem k moderním společnostem a rozšiřujícímu se individualismu. Zdá se, že takový individualismus chápou jako jakýsi hrozící odklon od svého bližšího okruhu lidí, který bych momentálně nazvala společenstvím². V jejich pojetí lze tedy hovořit o individualismu jako o hrozbě, která napomáhá k přetrhávání sociálních vazeb.

Ne všechna vymezení komunit se však soustřeďují kolem aspektu individualismu či komunismu a soudržnosti. Pro vhodné vymezení je podstatné přesunout se i k jiným hodnotám a aspektům, které jsou v definicích klíčové. Jedním z nich je aspekt lokality, kterému se ve svém výzkumu do jisté míry také věnuji. Lokalita je aspektem, od něž se mnoho definic odráží a který do úvah o komunitě začlenil Ferdinand Tönnies. I v dnešní době mají myšlenky Tönniese o podobě komunit velký dosah, z tohoto důvodu jim věnuji větší pozornost v samostatné subkapitole.

---

¹ Ideální typ představuje v podstatě nejlepší možný profil daného termínu. Jedná se o pojmový rámec, pod nějž lze zahrnout všechny možné atributy daného pojmu (např. král – měl by to být muž, měl by mít královnu, šlechtice, sluhy, palác, atd. Ve skutečnosti však vše mít nebude, bude mu náležet jen něco ze zmiňovaného). Důležité však je, že se nejedná o zobecnění pojmu, přičemž tyto ideální typy lze srovnávat v čase [Pals 2006: 209].

² Ale opravdu jen momentálně – blíže k tomuto pojmu níže, viz podkapitola Ferdinand Tönnies.

1.1.2 Ferdinand Tönnies

Konkrétně jeden z nejrespektovanějších teoretiků Ferdinand Tönnies kladl důraz na mentální a lokální propojení dané skupiny osob. Dle jeho pojetí se bez těchto dvou složek nikdy nemůže jednat o komunitu [Keller 1986: 38]. Pro vymezení komunit rozlišuje dva pojmy – *Gemeinschaft* (pospolitost)³ a *Gesellschaft* (společnost), přičemž se tyto pojmy nachází v dichotomickém vztahu [Keller 2004: 205]. *Gemeinschaft* vymezuje jako sociální útvar, ve kterém žije člověk trvale. Je založen zejména na emočních vztazích a citovém prožívání. V této pospolitosti se pohybuje člověk tradičně od jeho narození. Typická je spolupráce, solidarita, důraz na společné prožívání a zároveň společného ducha. Členové dané pospolitosti cítí jistou vzájemnost jeden k druhému, uvnitř tohoto útvaru navíc dochází k plnění a uspokojování vlastních potřeb. Tento pojem dále rozdělil do tří základních typů: příbuzenství, sousedství a přátelství [Váně 2012: 22]. Každý tento typ má navíc svou poddefinici, která jej blíže specifikuje.

Konkrétně příbuzenství je charakteristické společně sdílenou domácností. Tato domácnost vlastní komunitní statky, které užívají všichni její členové. Základem pro příbuzenství je jeho založení na pokrevním poutu. V čele se nejčastěji nachází pán domu (rodiny) a autorita vychází z principu stáří [Keller 2004: 162–167].

Druhým typem je definováno sousedství, pro které (zejména) je velmi důležitá sdílená lokalita. Typická je pro takový typ komunity vesnice, která je založena na soudržnosti, vzájemné pomoci a solidaritě. Vládne zde obecný princip spolupráce. Feudální pán je příkladem osoby, kterou najdeme v čele této komunity, ve které je autorita založena na principu moci či síly [Keller 2004: 162–167].

Posledním typem je komunita přátelství. Tento typ je založen na sdílených hodnotách a názorech. Není zde přílišná důležitost společného soužití (tedy sdílené lokality), přesto je podstatné střetávání se. To probíhá typicky ve městech. Celý tento typ je zároveň spojen s urbanizací, tedy přechodem z vesnice do měst. V čele komunity přátelství může stát mistr, přičemž autoritu nastoluje princip vědění [Keller 2004: 162–167].

---

³ Jan Váně překládá termín *Gemeinschaft* také jako společenství či komunita [Váně 2012: 21–22]. Pro zachování většího kontrastu mezi pojmy budu pro vymezení pojmu *Gemeinschaft* využívat pouze český ekvivalent pospolitost.

Je poměrně zřejmé, že v rámci mé práci není vhodné využití příbuzenského typu. Při uvažování nad následujícími dvěma typy již není dle mého názoru možno jednoznačně posoudit, jaký typ je vhodnější. Některé aspekty sousedství mi nepřišly příliš relevantní k použití samotného typu sousedství jako takového. O větší relevanci bych hovořila v případě typu přátelství, avšak naprosto jednoznačně se všemi znaky pro mou práci dle mého názoru není nutné pracovat. Podobně jako u druhého typu sousedství, i typ přátelství má v mých očích své nedostatky. Například aspekt vesnice, která by měla být pro komunitu sousedství důležitá, nebude v mé práci hrát roli. Stejně tak jako založení autority na principu moci. Naopak jako podstatné vidím aspekty soudržnosti, vzájemné pomoci a solidarity, pravděpodobně i spolupráce – těmto aspektům se budu v mé práci věnovat a budou cílem mého zaměření.

Během mého výzkumu nebudu vstupovat do žádných fyzicky uzavřených lokalit, stejně tak jako místem pro střetávání s respondenty nebude prostor, ve kterém by se (potenciálně) střetávali typicky LGBT jedinci. Fyzicky sdílenou lokalitu tedy nebude pravděpodobně příliš potřebné brát v potaz. V současné době je však třeba se podívat i na lokalitu z jiného úhlu pohledu. Mířím tím ke sdílené lokalitě na sociálních sítích, která může napomoci jedincům (a nejen LGBT) v naplňování jakéhokoliv dalšího znaku⁴ diskutovaného sousedství. Online forma střetávání bude pro mou případnou LGBT komunitu relevantní řešit, neboť (mimo pridy⁵) nepředpokládám u jedinců nutnost či potřebu fyzicky se střetávat. Nechci však tuto možnost vylučovat, a tedy během rozhovoru byl tento aspekt rovněž diskutován.

Nejen proto, že u typu přátelství již není příliš důležitá sdílená lokalita, mi přijde tento typ vhodnější. Sdílená lokalita je u typu sousedství myšlena jako sdílené obydlí (viz již zmiňovaná vesnice), oproti tomu přátelství je charakteristické střetáváním se. Vzhledem k uvažování nad definicí vhodnou pro tuto práci v předešlém odstavci, se bod setkávání lépe hodí k diskutovanému problému nežli právě sdílená lokalita ve smyslu

---

⁴ Myšleno již zmíněné aspekty soudržnosti, vzájemné pomoci a solidarity zejména.

⁵ Pride (někdy také Gay pride, LGBT pride a jiné) je označení pro oficiální událost, při níž se zástupci neheterosexuální orientace shlukují a oslavují svou identitu a vztahy ve veřejném prostoru. Pride se vyznačuje zejména typickými průvody, dále pouličními slavnostmi, informačními stánky a přítomností duhových vlajek. Z pridu se stal mezinárodní fenomén, který se z evropských a amerických měst přátelských k lidem jiné než heterosexuální orientace rozšířil do mnoha míst po celém světě [Sizemore-Barber 2016].

sdíleného obydlí. Střetávání jako takové nechci z práce vyloučit, jelikož ať už v jakékoliv podobě – offline či online – v něm vidím potenciál pro tvorbu komunity.

Ostatní aspekty typu přátelství se pro popis právě LGBT komunity hodí skvěle. Sdílené hodnoty a názory byly klíčovou oblastí otázek mířených na jedince v mém výzkumu. Stejně tak jsem se zajímala o soudržnost, vzájemnou pomoc a solidaritu, zmiňovaných zejména v sousedském typu. Lze tedy jednoznačně určit, který typ je vhodnější? V obou typech vidím potřebné body, ale zároveň v žádném plně použitelnou definici. Kombinace obou typů a vybrání některých znaků v jednotlivých typech může zdánlivě připadat jako možné řešení, avšak stále nedostatečné.

Pro vymezení termínu *Gesellschaft* je vhodné využití pojmu společnost, jak již bylo výše zmíněno. *Gesellschaft* představuje mechanicky vytvořený sociální útvar, který je utvářen v podstatě pro zjednodušení operací ve skupině. Uvnitř společnosti panují odlišné formy života s rozptýlenými vazbami. Lidé vyznávají různé podoby víry a mezi jednotlivci je četnost interakcí velmi nízká. Nezávislost na ostatních a typické osamostatnění lze připodobnit k městským a velkoměstským útvarům. Charakteristickým znakem pro společnost je nutnost existence pravidel, a to z toho důvodu, že celý tento útvar je složen z velkých a početných skupin, přičemž všech se dotýká centrální moc, která se prolíná všemi projevy sociálního života. Pravidla mají podstatnou úlohu, pomáhají udržovat celou společnost funkční, konkrétně regulují kompetence a slouží k překonání mezilidské nedůvěry [Tönnies 2001: 32–38].

Lze tedy sledovat poměrně výrazný rozdíl v Tönniesově vymezení pospolitosti a společnosti. Vnímám tedy pojetí společnosti spíše jako formální vymezení, v němž je nutno nastolit pravidla, která v podstatě usnadní operace v (rozsáhlé) společnosti. Nemohu ale tvrdit, že LGBT komunita je formální skupinou – naopak. Zároveň se nejedná o rozsáhlé uskupení lidí, ve kterém je nutno, aby podléhali jistým pravidlům. Pravděpodobněji se bude jednat o užší skupinu lidí, jejichž zájem bude více společný než soustředěný na osamostatnění, v čemž je společnost spíše typická. Společnost dle Tönniesovy definice tedy neplní podstatu pro vymezení komunity v mé práci.

V souvislosti s Ferdinandem Tönniesem se nadále seznamuji s termínem bratrství. Aspektem bratrství je chápána míra vzájemné podpory mezi členy komunity. Konkrétněji je podstata bratrství taková, že tvoří emocionální složku, kterou zároveň

i zintenzivňuje. Díky bratrství dochází k vzájemnému porozumění mezi členy komunity a tvorbě pocitu bezpečí [Tönnies 2001: 30–33]. Termín bratrství je v mé práci důležitý, neboť pocity podpory a bezpečí představují důležité složky pro rozpoznání existence LGBT komunity. Proto dalším představovaným autorem je Steven Brint, který s tímto termínem také pracuje.

1.1.3 Steven Brint

Ve využití termínu bratrství nadále pokračuje i Steven Brint. Tato kategorie v jeho pojetí odráží míru identity a zároveň míru identifikace s komunitou. Lze ji v podstatě využít jako nástroj, který napomůže odhalit povahu vztahů mezi členy uvnitř komunity. Tam, kde se členové komunity střetávají fyzicky, je pravděpodobné, že bude vykazována vyšší míra sounáležitosti, solidarity a právě onoho bratrství, než např. ve virtuálních komunitách [Brint 2001].

Steven Brint však nezůstává jen u pojetí bratrství. Definice komunity dle Brinta zní následovně: „*Uskupení lidí, kteří sdílejí společné aktivity nebo víry a kteří jsou propojeni společnými vztahy, jež jsou principiálně ovlivňovány (určovány) loajalitou, společnými hodnotami nebo osobními zájmy*“ [Brint 2001].

Jan Váně dodává, že Brint svou koncepcí poskytuje pravděpodobně nejspolehlivější pojetí komunit, které je aplikovatelné i v současné době. V rámci této typologie se snaží o zahrnutí dvou dominantních proudů týkajících se sociologie komunit – kritérium „lokality“ a „volby“ [Váně 2012: 37]. Dále popisuje šest základních vlastností, které charakterizují komunitu⁶. Na základě těchto šesti vlastností a aspektu volby či lokality staví do popředí různé verze podoby komunity. Těchto podob je však omezené množství. Jan Váně jich za pomoci Brintovi koncepce překládá a komentuje sedm následujících:

„(1) Malá místní společenství, která jsou geograficky lokalizovatelná, a v nichž dominují vztahy na bázi sousedství.

---

⁶ Jedná se o následující strukturální proměnné: 1) husté a (nejen emočně) náročné sociální vazby, 2) sociální vazby na instituce, 3) rituální účely a 4) skupina malá rozsahem. Zbylé dvě definuje jako kulturní proměnné: 5) vnímání podobností s fyzickými charakteristikami, výrazný styl a způsoby života, historická zkušenost druhých a 6) společná víra v ideje systému, morální řád a instituce či skupiny [Brint 2001: 3–4].

(2) *Uskupení ustavená na bázi místní sítě kamarádů; tato síť je budována na základě volených.*

(3) *Společenství označovaná jako komuny, tj. kolektivy tvořící komunitu v nejužším slova smyslu a jako jediné odpovídají tönniesovské představě o komunitě.*

(4) *Společenství formovaná na základě volby společných činností či na základě normativních hodnot, přijímaných jako systém věr spojených s nějakým typem subkultury či ideologie.*

(5) *Jedinci geograficky rozptýlení, ale utvářející síť interakcí, jimž dominuje společná činnost či kulturní sounáležitost.*

(6) *Virtuální komunity.*

(7) *Imaginární, tj. domnělé komunity“ [Brint 2001: 11, cit dle Váně 2012: 40].*

Je vhodné zmínit, že tvorba jiných typologií je také možná, vždy však záleží na latentní struktuře organizace členů. Tato struktura pak tvoří klima, ve kterém se členové komunity nacházejí. Přihlédne-li se k takové skutečnosti, lze pak nadále dělit dle následujících proměnných; 1) členové jsou uvnitř komunity ve fyzickém kontaktu, odrážejícího se od zaměření, případně činností skupiny, 2) četnost interakcí mezi členy a míra intenzity interakcí a 3) motivace členů k uskutečnění samotných interakcí uvnitř skupiny. Stručně řečeno, komunitu a její podobu tvoří zejména interakce a jejich intenzita, které jsou plny afektů, jako např. loajalita členů, společné prožitky či osobní zájmy [Váně 2012: 40].

1.1.4 Anthony Paul Cohen

Tento britský autor narozený v polovině 20. století upozornil na to, že je komunitu potřeba studovat jako soubor symbolických interakcí a vyjádření. Nejde však jen o interakce mezi aktéry jako takové, je zapotřebí zaměřit se na metafory, zvyky, rituály, bez kterých dle Cohena nemůže komunita existovat. Tyto aspekty mají symbolickou povahu, která přispívá k utváření podstatného prvku mentality, kterou komunita spoluutváří [Cohen 2007].

Cohen dále poznamenává, že úvahám o komunitě v současné době nedominuje žádný paradigmatický přístup a koncept komunity se tak nedaří začlenit do obecné teorie [Cohen 2002: 165]. Právě z důvodu neexistence takové dominantní teorie nastává pluralita definic. Přičemž velké množství definic termínu komunita má pouze jeden jediný společný prvek, a tím je lidský faktor [Hillery 1955].

Sám Jan Váně, o kterého se opírám, představuje Cohena jako značnou autoritu oboru. Nadále se však děje, že je využívána poměrně mlhavá a nejednoznačná koncepce Tönniese [Váně 2012: 22–23]. V rámci vymezení vhodné koncepce (konkrétně k mému tématu) zde musím souhlasit. Cohenovo pojetí komunity bude pro mé uchopení pravděpodobně významné a vhodné, zejména pro jeho pojetí mentálních konstrukcí. Mentalita je aspekt, který je dle mého názoru poměrně podstatný a zajímavý sledovat během výzkumu LGBT komunity. V rozhovorech bylo pro mé uchopení důležité zaměřit se na podporu, kterou (potenciální) LGBT komunita může jedinci poskytnout a tato psychická podpora v mých očích velmi souvisí s mentalitou uvnitř skupiny.

Vzhledem k tomu, že představení Cohena dle knihy Jana Váně mi přišlo k mému výzkumu relevantní, rozhodla jsem se na něj zaměřit více do hloubky. Cohen se zaměřuje nejen na definování hranic komunity, ale také zmiňuje důležitost identity jednotlivých členů dané komunity. Jeho argumentem bylo, že realita komunity spočívá ve vnímání životaschopnosti její kultury jejími členy. Odkazuje k identitě a tvrdí, že právě díky ní lidé tvoří komunitu, která je tvořena symbolicky. Tím, že je komunita symbolická, z ní činí zdroj a úložiště významů, a zároveň odkaz právě na identitu jednotlivých členů komunity [Cohen 2007: 118].

Cohen tedy zjevně podporuje argument, že identita je pro komunitu podstatným prvkem. Zaměřím se však zpět na klasické autory. Konkrétně Émile Durkheim totiž podává úplně jiné tvrzení o roli identity. Jak již bylo výše zmíněno, Durkheim vnímal individualismus jako hrozbu přicházející společně s moderní společností. Zároveň však byl zastáncem tvrzení, že individualita je vyčerpána kolektivní identitou, takže je nerozvinutá. Kolektivní identita nemusí znamenat identitu jednotlivce, v čemž se vlastně jednotliví aktéři rozcházejí. Cohen tvrdí, že různorodé identity jednotlivců symbolicky tvoří komunitu. Durkheimova myšlenka je naopak spíše taková, že soužití

v kolektivním prostředí nedává možnost jedinci pro vývoj vlastní (neovlivněné) identity. Mezi autory tedy sleduji rozpor.

Identita je však pro výzkum LGBT komunity prvkem, který nelze opomenout. Každý z mých respondentů se nějakým způsobem identifikuje⁷, tato sebeidentifikace je jedinečná a podstatná natolik, že bez tohoto kroku své vlastní identifikace jako individua jisté sexuální orientace v podstatě není možné výzkum vhodně uchopit a provést. Prvky Cohenovy koncepce se mi tedy zdají pro mou práci stále více vhodnější a aplikovatelnější.

1.1.5 Teorie sociálních sítí

Představím však ještě jednu teorii, spjatou zejména s moderní společností. Tato teorie v podstatě spočívá na odvrácení se od Tönniesovského pojetí komunity a zároveň odmítá distinkci mezi světem práce (kde figuruje Durkheim s platností teze, že práce je klíčovým faktorem pro pochopení funkce společenství) a životem mimo ni, tedy volnočasovými aktivitami. Jedná se o teorii sítí, první ucelenou teorii aplikovanou v sociologii komunit [Váně 2012: 33].

Předpoklad pro samotnou teorii sociálních sítí je takový, že se v období pozdně moderních společností utváří síť vztahů dohromady se všemi komunitními komponentami, kterými jsou důvěra, pocit bezpečí, soudržnost a další. Tato síť vztahů prochází světem práce i světem volnočasové zábavy [Váně 2012: 33].

Vymezení takové komunity se zdá pro mé pojetí komunity poměrně dobře použitelné. Na LGBT komunitě bych chtěla sledovat její potenciální soudržnost, aspekt pomoci, důvěry a bezpečí pro to, abych následně mohla zjistit, zda ji za komunitu lze považovat, či nikoli. Jan Váně staví tuto teorii do teorií aktuálních, a to, dle mého názoru, oprávněně. Z nastudovaných teorií to vypadá, že tato teorie je pro můj výzkum nosná. Soustředí se na pozdně moderní společnosti, v čemž se odlišuje oproti ostatním teoriím, které jsou zaměřeny často na starší společnosti, či jejich středobodem je společná lokalita.

---

⁷ Myšleno identifikace jako homosexuál či bisexuál (případně jiné, které však nebudou terčem mého výzkumu).

1.2 Vymezení komunity

Studium komunit přineslo spoustu definic a koncepcí na poli sociologie, přičemž se dosud nepřišlo na jednoznačné vymezení – takové, které by bylo jednotné, a mohlo tak vést k budoucí porovnatelnosti potenciálních výsledků výzkumů. Jak ale sám Keller [1986: 32] říká, není nutné na dosud nejednoznačné vymezení komunity pohlížet negativně. Ač mnoho snah o vývoj samotné definice k přesnosti nepřispělo, situace, ve které se nyní nacházíme, má i své výhody. Neurčitost a pluralita může způsobit zmatení, stejně tak však může nabídnout možnosti.

Možností se nyní nabízí mnoho. Pravděpodobně tou nejspolehlivější (nejpřijatelnější) by bylo použití nějaké moderní teorie, která by souzněla s aktuální dobou. Ne všechny aspekty v jednotlivých definicích se však zdají tak relevantní pro použití v tomto výzkumu jako jiné. Každá teorie mi však byla něčím užitečná, docházím tedy k závěru, že tu nejlépe aplikovatelnou koncepci utvářím na základě výše zmíněného. Pojem komunita v pojetí pro mou bakalářskou práci bude tedy vycházet z koncepcí více autorů.

Tönnies v mé definici však nebude středobodem, jak se tomu stává dosud i ve spoustě jiných pracích. Avšak některé aspekty jím definovaného komunitního typu sousedství a přátelství vynechat nelze. Brintova obecná koncepce komunity je použitelná zejména pro svou absenci nutnosti lokálního střetávání. Konstrukci mentality a důraz na individualitu je nutno spojit s Cohenovo teorií, která se (nejen) pro svou myšlenku symbolických konstrukcí vytvářených právě členy komunity zdá dobře aplikovatelná. Nejmodernější prvek v definici bude zastávat teorie sociálních sítí, konkrétně pro utváření vztahů se všemi komunitními komponentami. Ta rovněž nestaví na nutnosti lokálního střetávání.

Komunita bude tedy pro můj výzkum prostorem (fyzickým či mentálním), kde se individuum jedince bude cítit součástí díky vnitřní sounáležitosti, pocitu bezpečí, pomoci a solidaritě. Uvnitř této komunity panuje soudržnost, která je zajištěna sdílením něčeho stejného – identity LGBT jedince. Jedinci se (pokud chtějí) střetávají fyzicky či na sociálních sítích, samotné začlenění do LGBT komunity však není střetáváním podmíněno a podoba takové komunity a její fungování jsou dány samotnými členy, ti

zároveň stanovují její symbolické hranice. Členové této komunity vyznávají společné hodnoty, které je spojují a zároveň utužují jejich vztahy a sounáležitost ke skupině.

1.3 LGBT

Pojem LGBT je poměrně snadno uchopitelný. Jedná se o zkratku označující příslušníky jiné sexuální orientace (či genderové identity), než je společností uznávaná heteronormativita. Konkrétně zkratka označuje lesby (L), gaye (G), bisexuály (B) a trans osoby (T). Lze se dále seznámit s různými podobami této zkratky, nejznámější z nich a pravděpodobně nejpoužívanější bude zkratka LGBT+, která označuje již zmíněné sexuální orientace společně s dalšími jinými než heterosexuálními osobami⁸. Místo znaménka plus lze také použít Q jako označení pro tzv. queer osoby, jež označuje myšlenku otevřenosti k definici dalších možných skupin. Queer je v podstatě zastřešující termín, zejména používaný těmi, pro které jsou další označení omezující [Grinberg 2019].

Pro účely mé bakalářské práce si však vystačím se zkratkou LGBT. Za lesbu je označována žena, která cítí sexuální přitažlivost k jiné ženě, gay je zase označení pro muže, který je sexuálně přitahován k jinému muži. Souhrnně se obě tyto osoby označují jako homosexuálové. Bisexuál je osoba, v jejímž těle je možno cítit sexuální přitažlivost jak k muži, tak k ženě, přičemž tato osoba samotná může být mužem či ženou. Za „pravého bisexuála“ je považován jedinec, který prožil pohlavní styk s osobou opačného i stejného pohlaví a tuto sexuální zkušenost definoval s oběma jako podobně příjemnou [Weinberg, Williams, Pryor 2003]. U trans jedinců dochází jako v jediné skupině k jisté odlišnosti. Označení trans se netýká sexuální orientace ale genderové identity. Trans osoby mají pocit, že jejich genderová identita neodpovídá jejich rodilému pohlaví [Grinberg 2019]. Může se tedy stát, že se narodí žena (genderová identita ženy), která je však „uvězněna“ v mužském těle (mužské pohlaví), či naopak.

---

⁸ Další velmi známou používanou zkratkou je LGBTQIA+, která označuje nejen lesby, gaye, bisexuály, trans osoby a queer, dále také intersex jedince (I), jakožto osoby s nejednoznačným pohlavím a asexuály (A), jež jsou osoby s absencí sexuální přitažlivosti, nevylučují však přitažlivost romantickou. Znaménko plus opět znázorňuje další sexuální menšiny [Grinberg 2019].

1.3.1 Coming out a labelling

V návaznosti na budoucí výzkum je rovněž důležité zmínit dva termíny, které jsou důležitou součástí při hledání jedince sebe sama a vnímání jeho okolí. S procesem sebepřijímání se pojí termíny *coming out* a *labelling*. Coming out v podstatě znázorňuje dva procesy. V rámci procesu přijímání sebe sama, který nazýváme vnitřním coming outem, člověk rozpoznává svou vlastní orientaci či identitu. Procesem označovaným jako vnější coming out považujeme moment, kdy se jedinec svěřuje se svou sexuální orientací či identitou druhým. Termín coming out vzešel z anglického „*out of the closet*“, v českém doslovném překladu jako „vylézt ze skříně ven“ [Ondrisová 2002: 61], ve smyslu tedy obrazně se „vysvléci“. Pokud by existoval český ekvivalent, pravděpodobně by zněl „vyjít s pravdou ven“, což v podstatě naznačuje proces samotný (ať už jedinec přiznává orientaci či identitu sobě nebo druhým).

Labelling značí nalepení pomyslné nálepky osobě, kterou společnost považuje za delikventní či deviantní, přičemž delikvent je osoba označována za narušitele společenských norem, deviant za jedince, jehož chování se od norem odchyľuje. Pokud se hovoří o delikventovi, jedná se o osobu, která porušila společenské normy, a toto porušení je daným, objektivním faktem. Deviant je však osoba, jež porušuje nepsané hodnoty, které zastává jistá část společnosti a která narušení těchto hodnot sama zhodnotí jako nevhodné či nepřipustné [Petrušek 2020]. Ve vztahu k výzkumu, někteří lidé mohou považovat LGBT jedince za delikventní či deviantní, neboť automaticky přijatelná forma sexuální orientace (identifikace) je forma heterosexuální. V důsledku přiřazení tzv. labelu⁹ neheterosexuálnímu jedinci vzniká odsouzení, stigmatizace¹⁰, vyloučení do „subkultur“ a vnímání jedince jako podřadného, což může mít značný vliv na jeho budoucí život.

---

⁹ Jehož znění může být např. homouš, teplý/á, buzerant, ten jinej a další.

¹⁰ Proces, kdy je jedinci připsáno negativní hodnocení, které je většinou apriorní. V souvislosti s labellingem narušuje identitu jedince v návaznosti na připsování těchto nežádoucích labelů. Goffman [1963] definuje „normální“ jedince, jako ty, kteří nenesou žádnou formu stigmatu (v tomto případě heterosexuálové) a tito „normální“ jedinci také rozhodnou, zda bude jiná osoba stigmatizována na základě symbolů stigmatu. Tyto symboly jsou vlastně atributy, které předurčují zařazení jedince do diskreditované sociální kategorie, přičemž častým příkladem takového symbolu je právě neheterosexualita [Goffman 1963].

2 PRAKTICKÁ ČÁST

V této části se zaměřuji na zodpovězení výzkumné otázky *Jakou roli má LGBT komunita pro její členy?*, která reflektuje záměr práce týkající se (nejen) existence a funkce komunity. Tuto část rozdělují na několik kapitol, přičemž jednotlivé kapitoly představují také témata rozhovoru. Nejprve však uvedu, jakým způsobem byl výzkum proveden a jak probíhal výběr respondentů.

2.1 Metodologie

Výzkum byl realizován pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Tento typ rozhovorů byl vybrán jako vhodný z toho důvodu, že si klade za účel zjistit úhel pohledu respondenta [Groeben 1990]. Přestože má polostrukturovaný rozhovor osnovu, tazatel může rozvíjet některé otázky dalšími, které spontánně vyvstanou v jeho průběhu, pokud tazatel usoudí, že je relevantní je řešit [Fielding, Thomas 2008]. Díky tomu jsem mohla prozkoumat výpovědi respondentů více do hloubky a s řádným porozuměním.

U některých respondentů jsem po ukončení rozhovoru navázala otázkou, zda ve svém okolí neznají LGBT jedince, který by byl pravděpodobně ochotný se mnou rozhovor také provést. Využila jsem tedy mimo vlastních kontaktů také metody sněhové koule, která spočívá v prvotním zkontaktování respondenta a dále funguje na bázi síťování a doporučování. Tazatelé většinou začínají s malým počtem kontaktů, které splňují kritéria výzkumu. Tito potenciální respondenti jsou osloveni pro výzkum, po jeho provedení jsou požádáni o předání doporučení pro zkontaktování na dalšího jedince, při úspěšném zkontaktování a provedení rozhovoru tento proces pokračuje dál, rozvíjí se tedy výběrový řetězec [Parker, Scott, Geddes 2019]. Zanechání příjemného dojmu u respondentů bylo tedy pro získávání dalších doporučení na potenciální respondenty, ale také pro možné pozdější zkontaktování v případě nutnosti dovysvětlení některých výroků, esenciální.

Výběr vzorku respondentů obvykle končí po dosažení cílové velikosti vzorku nebo bodu, kdy se výsledky saturují [Parker, Scott, Geddes 2019]. V mém výzkumu záleželo na saturaci vzorků. Z tohoto důvodu výzkum pracuje s celkem 13 rozhovory, přičemž čtyři byly provedeny s lesbami, tři jak s gayi, tak s bisexuály a bisexuálkami. O charakteristice respondentů však pojednávám v odstavcích níže.

Při přípravě metodologie jsem se opřela o několik výzkumů, které mi pomohly vhodně vybrat cílovou skupinu¹¹ a také, a to zejména, dobře určit věkovou kategorii. Pro nalezení správné cesty realizace výzkumu jsem využila výzkumy týkající se diskriminace LGBT jedinců a existence LGBT komunity.

Dle výzkumu stavu LGBT komunity v USA z roku 2020, mladší generace hlásí vyšší míru diskriminace než starší generace. Tato diskriminace se projevuje zejména u LGBTQ osob, ale také u lidí jiné než bílé barvy pleti či u osob zdravotně postižených [Gruberg, Mahowald, Halpin 2020]. V roce 2022 bylo navíc v USA předloženo více než 300 zákonů napadajících práva LGBTIQ+ jedinců, zejména pak osob mladistvých a transgender jedinců [The Human Rights Campaign 2022].

Fakt, že mladší generace prožívají větší míru diskriminace¹², mě dovedl k zamýšlení se nad věkovým faktorem ve vlastním výzkumu. Věk, jakožto jedna ze základních sociologických proměnných, hraje nepochybně velkou roli. Z důvodu, že mladší generace čelí větší diskriminaci, jsem se zaměřila zejména na mladší jedince. Takovým jedincem pro výzkum byla osoba, které není více než 28 let a zároveň je starší 18 let. Horní věkové omezení bylo učiněno na základě možnosti zkoumání generace Z¹³. Každá generace odráží nějaký jiný aspekt, rozhodla jsem se pro co nejupřímnější porovnatelnost výsledků vyhledat respondenty pouze uvnitř jedné z nich. Původním cílem bylo však pouze zkoumat „mladé“, uchopení takových respondentů pomocí jedné generace se ale nabízelo jako vhodná příležitost pro svou autenticitu a možné společné hodnoty. Spodní věková hranice byla stanovena z důvodu legality a etiky. Sexuální styk není v České republice povolen osobám mladším 15 let, což však neznamená, že toto ustanovení není porušováno. Dodrží-li však etické aspekty se záměrem práce, nemám důvod dotazovat se na případný pohlavní styk v době, kdy byl respondent mladší 15 let. U jedinců mladších 18 let by však mohl být problém zajištění souhlasu od zákonného zástupce s nahráváním rozhovoru, vzhledem k možnosti vnímání tohoto tématu jako pro mladistvé citlivý. Zároveň jedinci nemusí být dosud v rodinném kruhu

---

¹¹ Zaměření na LGBT jedince je zřejmé už od začátku práce, avšak výzkumy mi napomohly vybrat si zaměření konkrétně na homosexuály a bisexuály.

¹² Je však nutné podotknout, že se jedná o výzkumy týkající se Spojených států amerických. Tato data to však rozhodně nevyklučuje z relevance – situaci budu sledovat v České republice, je případně možné tedy navázání a následné porovnání situace se Spojenými státy.

¹³ Narození jedince v této generaci je časově datováno mezi lety 1995 – 2010, pro účely výzkumu se budu tedy zaměřovat na tzv. „Zoomry“ (příslušníky generace Z), narozené mezi lety 1995 (věk v aktuálním roce 2023 je nejvíce 28 let) a 2005 (věk v aktuálním roce 2023 je minimálně 18 let).

tzv. „vyoutování“¹⁴, mohlo tedy být až nebezpečné dotazovat se na toto téma zákonného zástupce (ve smyslu zachování soukromí jedince).

Cílem rozhovoru bylo zjistit stav existence LGBT komunity v respondentově okolí a případně její vliv na život respondenta, otázka na jejich sexualitu tedy zazněla také. Sexualitu respondentů jsem však neanalyzovala do hloubky a neposuzovala, do jaké míry je jejich sebeidentifikace jako homosexuála či bisexuála opodstatněná. Bylo by možné mít takovýto cíl v rámci jiného výzkumu, pro aktuální účely bylo však podstatné jejich sebezařazení a sebeidentifikace.

U zařazení sebe sama dle sexuální orientace je však podstatné opět si uvědomit následující; LGBT komunita může pro každého jedince (a to i heterosexuálního) znamenat něco jiného. S touto myšlenkou se však pojí i otázky typu *Co to LGBT komunita je a zda můžeme vůbec hovořit o její existenci*. Pokládání si těchto otázek vnímám jako vysoce relevantní, neboť s termínem LGBT komunita se setkáváme jako společnost často, málokdo se však u vyslovení tohoto (v dnešní době již dá se říci) sousloví, nepozastaví a nezapřemýšlí, zda je použití termínu *komunita* vhodné.

Eleanor Formby, autorka výzkumu z roku 2017, v rámci kterého realizovala přes 600 rozhovorů s LGBT jedinci, uvedla, že použití termínu komunita při hovoření o LGBT jedincích je poměrně problematické a ne příliš vyhovující pro takto rozmanitou skupinu lidí¹⁵. Termín nereflktuje osobní jedinečné zkušenosti každého člověka a v podstatě generalizuje zkušenosti s frustrací či diskriminací na všechny LGBT jedince. Zároveň použití sousloví LGBT komunita může znamenat pro mnoho lidí mnoho odlišných interpretací a je tedy chápáno u různých jedinců rozdílně. Respondenti vnímali podstatu této „komunity“ různě – pro některého byl základem fyzický prostor (ať už fyzické střetávání či místa s častou návštěvností LGBT jedinci, jako kluby nebo bary), pro jiné je to naopak online prostředí i dokonce imaginace jako možnost, jak něco sdílet. Další dotazovaní uvedli, že pocitový vjem bezpečí a porozumění je to, co tvoří komunitu [Formby 2017].

Z tohoto důvodu jako nejvhodnější řešení pro výzkum vnímám spojení nejvýznamnějších teorií komunit s dotazováním se respondentů samotných, a to těch,

---

¹⁴ Vyoutování představuje proces svěření se se svou sexualitou někomu jinému. Termín vyplynul z realizovaného výzkumu, respondenti jej čteně užívali.

¹⁵ Autorka na základě tohoto výzkumu vydala knihu s názvem *Exploring LGBT Spaces and Communities, Contrasting Identities, Belongings and Wellbeing* [2017].

kteří se sami jako heterosexuální jedinci nedefinují. Tito lidé mají v podstatě jedinečný mandát sami situaci uchopit a zhodnotit a přispět informacemi pomocí jejich úhlu pohledu – takového, který je obohacen o osobní zkušenost. Zohlednit rozmanitost jedinců (tedy členění na lesbu, gaye, bisexuála a bisexuálku na základě respondentovo nenucené sebeidentifikace) vnímám jako důležitý krok k možnosti profilování různých výpovědí, díky čemuž je možno zamezit případné indukci, a tedy zobecňování jedné výpovědi na celou potenciální LGBT komunitu. Informace získané od respondentů vnímám jednoznačně jako jedinečný klíč k nalezení alespoň počátku cesty k odpovědím o existenci a funkci LGBT komunity.

Za zajímavost lze považovat pozorování reakce na otázky týkající se coming outu a labellingu, a to zejména, poměřím-li homosexuály a bisexuály zvláště. Bisexuálové mají pravděpodobně menší tendenci vyřknout svou sexuální orientaci veřejnosti. Dle Pew Research Center ve výzkumu z roku 2013 poměřující četnost coming outů u leseb, gayů a bisexuálů vyšlo najevo, že bisexuálové se příliš svému okolí se svou sexuální orientací nesvěřují, oproti gayům či lesbám¹⁶. Rovněž ale záleží na pohlaví – 88 % žen bisexuálek uvedlo, že se se svou orientací svěřilo alespoň jednomu člověku, totéž uvedlo však již jen 55 % bisexuálů mužů. Tendence byla podobná i při porovnávání četnosti svěření se většině důležitých lidí v jejich životě; třetina žen bisexuálek uvedla, že svou orientaci ostatním sdělily, u mužů však pouze 12 % uvedlo totéž [Pew Research Center 2013]. Je tedy zřejmé, že největší problém s coming outem mají dle výzkumu muži bisexuálové.

Výzkum, který byl proveden, však není kvantitativního charakteru. Je tedy nutné mít na paměti, že nepoměřuji počet jedinců dané podskupiny¹⁷, kteří coming outem prošli, či nikoliv. Takové číslo vzhledem k počtu respondentů relevantních pro kvalitativní výzkum není vypovídající. V návaznosti na tento výzkum jsem se však zaměřila na analýzu rozdílů v coming outu mezi homosexuály a bisexuály, kterou představuji níže v praktické části.

---

¹⁶ Konkrétně 96 % gayů a 94 % leseb uvedlo, že se se svou sexuální orientací svěřilo alespoň jednomu člověku. Celkem takto odpovědělo však jen 79 % bisexuálů. Co se týče svěřování se důležitým lidem v jejich okolí, svěřilo se 77 % gayů a 71 % leseb oproti pouhým 28 % bisexuálů (čísla zahrnují dohromady bisexuály muže i ženy).

¹⁷ Myšleno gayové, lesby či bisexuálové a bisexuálky.

2.1.1 Vyhodnocení rozhovorů

V následujících podkapitolách se zabývám analýzou rozhovorů jednotlivých skupin jedinců s neheterosexuální orientací. Kapitoly rozdělují dle témat rozhovoru pro patřičné naplnění všech cílů práce. Na konci praktické části se však také věnuji odlišnostem na základě pohlaví a sexuální orientace respondentů. Činím tak z toho důvodu, abych účinně pokryla škálu různorodosti a vznikl tak prostor pro vyjevení rozdílů mezi jednotlivými skupinami. Zároveň tak zamezím generalizaci názorů na všechny jedince.

Celý průběh všech rozhovorů bych označila za pozitivní. Ač velká část rozhovorů proběhla s osobami, se kterými jsem se již někdy předtím setkala, či jsou dokonce mými přáteli, rozhovory byly vedeny seriózně. Rovněž však panovala uvolněná atmosféra, která přispěla k otevřenosti respondentů. K takové atmosféře mohla u některých respondentů napomoci i možnost vybrat si místo setkání, ač některým z nich na něm naopak nezáleželo.

Rozhovory probíhaly dvěma formami – fyzicky nebo online, vždy na základě společné domluvy. Dle toho, že odpovědi respondentů nebyly nijak strohé ani příliš suché, soudím, že online forma nemusela mít na otevřenost respondentů špatný vliv. Daleko více záleželo na osobnosti a výřečnosti daného jedince.

2.2 Existence a funkce LGBT komunity

Existenci a funkci LGBT komunity jsem zjišťovala pomocí první sekce otázek, kde jsem se snažila identifikovat postoj k dané problematice nejprve pomocí dvou otevřených otázek (viz příloha 1). První z nich zněla, *co pro respondentá LGBT jedinci kolem něj znamenají*, druhá byla zaměřená na zjištění, *jak společně jako LGBT jedinci fungují*. Těmto otázkám se dá připsat z části i abstraktní charakter, a to zcela záměrně – zajímalo mě, jak respondenti výpovědi pojmu. V návaznosti na jejich odpovědi jsem pak formulovala další otázky, které mi umožnily pochopit, v jakých hodnotách respondenti o (potenciální) komunitě smýšlejí. Často docházelo k vyjádření pocitů, které mi pomohly přispět k porozumění, jak se respondent mezi těmito jedinci cítí. V některých případech již po položení těchto otázek zaznělo slovo komunita svévolně z úst respondenta.

Několik dalších otázek bylo stanoveno na základě mé konceptualizace pojmu komunity, jež jsem představila v teoretické části. Tyto otázky měly potvrdit či vyvrátit existenci LGBT komunity v respondentově okolí dle zmiňovaných aspektů v definici. Konkrétními aspekty, na které se tyto otázky zaměřovaly, byly následující: sounáležitost, podpora, pomoc, solidarita, pochopení, bezpečí a sdílení stejné identity jako LGBT jedince. U většiny respondentů jsem se setkala s tím, že tyto aspekty komunity jsou v jejich okolí splňovány. Aspekty z definice se ukázaly jako platné téměř ve všech rozhovorech a je tedy možné uvažovat o existenci komunity. Zároveň se však z rozhovorů ukazuje, že téma komunity má pro jedince více úrovní a utváří tak vícečetné interpretace, které bych ráda představila.

Ač většina respondentů v podstatě vypověděla (nevědomě) pomocí otázek zaměřených na aspekty komunity, že LGBT komunita existuje, v důsledku toho, že se jedná o polostrukturovaný rozhovor, docházelo k různým dovysvětlením z jejich strany. Ne všichni vypověděli jednoznačně, že všechny zmiňované aspekty komunity ve svém okolí vnímají. Některé odpovědi také zněly tak, že tyto aspekty cítí, ale stejně tak je vnímají i mezi svými heterosexuálními přáteli. Vzhledem k tomu, že takový názor nebyl jedinou výjimkou, lze konstatovat, že komunita rozhodně není jediným zdrojem zejména ochoty, pomoci, solidarity a pochopení, stejně tak bezpečí. Největší rozdíl mezi odpověďmi byl u otázky týkající se na to, *zda má jedinec pocit, že zapadá mezi nějakou skupinu lidí s homosexuální/bisexuální orientací*. Ačkoli aspekty komunity jedinci cítí, do takové skupiny by se nezařadili. Odpověď na tuto otázku se často shodovala s reakcí na otázku, *zda se cítí součástí LGBT komunity*.

Je potřeba se však zaměřit také na poznatky zjištěné z otázky, zda by jedinci tyto aspekty *definovali jako komunitní*. Majoritně se vyskytovala verze taková, že pokud existenci komunity (v rámci otázek týkajících se aspektů komunity) respondenti potvrdili, tak i následně na otázku, *zda by to jako komunitu definovali*, odpověděli ano. Toto zjištění pro mne opět není překvapujícím, jelikož někteří jedinci sami, dokonce už v prvních otázkách, zmiňovali hodnoty, na které jsem se poté specificky dotazovala a které lze tedy již označit za komunitní. Těmito aspekty jsou zmíněné bezpečí, podpora, pomoc, soudržnost, solidarita, také pochopení a ochota. V prvních otázkách někteří respondenti již sami zmiňovali zejména soudržnost, solidaritu a podporu. Nelze však opomenout ty respondenty, kteří na první otázky týkající se významu a fungování

LGBT jedinců v jejich blízkém okolí neodpověděli pomocí hodnot. Objevovali se také odpovědi jako „*nic*“ či „*nic zvláštního*“. I tito lidé však pomocí navazujících otázek existenci komunity potvrdili.

Většina výpovědí přinesla potvrzení, byli však i respondenti, kteří hovořili spíše o existenci skupiny než komunity, zejména z důvodu menšího počtu LGBT lidí v jejich okolí. Otázka, zda by zmíněné aspekty *definovali jako komunitní*, však byla do značné míry zlomová, neboť mohlo docházet (z mého pohledu) k jistému protiřečení. Došlo totiž i na situaci, kdy respondent nevědomě nejprve potvrdil existenci komunity (v rámci otázek o aspektech komunity), následně, doptala-li jsem se ho konkrétněji (zda by aspekty označil termínem komunita), existenci vyvrátil. Tento jev se zdá zajímavým, jelikož i přes možné protichůdné interpretace mohou tyto výpovědi dávat společně naprostý smysl. Respondent cítit komunitu ve svém okolí nemusel, komunitní aspekty ale ano, nepovažoval je tím pádem však za „komunitu budující“. Aspekty komunity ale přesto byly potvrzeny jako existující. Jedinci si tedy nemusí existenci komunity uvědomovat, spíše o ní uvažují jako o skupině či je jejich neheterosexuální okolí tak malé, že by jej komunitou nenazvali. Pro některé je tento termín příliš široký či nese negativní konotace na to, aby ho použili na LGBT jedince ve svém blízkém kruhu lidí. Na základě definovaných prvků komunity a dotazováním se na ně ale byla přítomnost LGBT komunity potvrzena, ač někdy nevědomě.

Problematické bylo ovšem i pochopení toho, jak respondenti LGBT komunitu vnímají a do jaké míry se cítí být její součástí. V tomto ohledu naváží na předchozí odstavec. Někdy odpověď nebyla jednoznačná a požádala jsem tedy respondenty o dovysvětlení. Několikrát se opakoval vzorec, kdy LGBT komunita byla viděna jako „*velké množství lidí*“. Do takového množství lidí by se část respondentů nezačlenila (jelikož v jejich okolí jich tolik neznají či jim nejsou blízcí), nebo někteří ani nevěděli, zda se začlenit. Většinou pak dotazovaní došli k závěru, že se součástí cítí, ale členství v této komunitě v těchto případech je tedy jen racionálně odůvodněné tím, že sdílí něco společného – neheterosexualitu. Ne vždy tedy musí všechny zmiňované komunitní aspekty hrát roli. Pro členy této komunity tedy hlavní roli hraje její samotná existence. Díky její přítomnosti se jedinci necítí sami, což dokazuje výskyt prvku sounáležitosti.

Setkala jsem se však i s názory, že se jedinci necítí být součástí komunity, jelikož jejími členy být nechtějí. Respondenti uváděli, že se LGBT lidmi cíleně

neobklopují, či že tuto komunitu nevyhledávají. Šimon (bisexual) mi například sdělil, že se člověk „určitě rozhodne, zda tam chce být. Protože jsou lidé, kteří to potlačují, nechtějí to dávat úplně najevo, tak se ty komunitě strani. (...) Možná do ní spadají automaticky, ale člověk si vybere, jestli jí chce být součástí i navenek.“ Objevil se také názor, kdy Dominika (bisexualka) vyloženě součástí být nechtěla, zejména kvůli prezentaci LGBT komunity v médiích: „nejsem členkou, protože být nechci. Přestože sdílím základní boje a hodnoty, tak nesdílím konkrétní způsob, jak se jich snaží dosáhnout, a nesouhlasím s ním. (...) V titulcích v médiích pak bude ten jediný ze sta v tom sado-maso oblečku. Je to ta největší atrakce, jakou ti novináři mohou dostat. Lidé to pak uvidí, spojí si to, a máš neštěstí, které je mnohem větší, než kdyby třeba nějaký pochod nebyl. (...) Je to strašná škoda, protože to zabíjí spoustu aktivit, které jsou podle mě fakt kvalitní a mohou lidem pomoci, ale jsou ubitý tímhle pošramoceným mediálním obrázkem.“ Členství v LGBT komunitě část respondentů vnímala tedy také na bázi dobrovolnosti a volitelnosti, přičemž jim k rozhodnutí dopomohl hlavně způsob, jak se tato komunita jeví navenek. Těmto respondentům přítomnost komunita tedy příliš nepomáhá, naopak je de facto limituje, nepřipadá jim příliš funkční.

Překvapivé je, že celkem šest respondentů mi sdělilo, že do LGBT komunity spadají i heterosexuální jedinci, kteří sdílí podobné názory a komunitu podporují. A také, samozřejmě, pokud chtějí být součástí a rovněž nikoho neodsuzují. Další tři respondenti nespécifikovali cíleně členství i heterosexuálních jedinců, ale uváděli, že do komunity patří všichni, kteří komunitu podporují a členy být chtějí. Pouze zbylí čtyři respondenti by heterosexuály do LGBT komunity nezařadili.

2.3 Setkávání

Sekce otázek týkajících se společného setkávání nikdy v rozhovorech netrvala dlouho. Toto zjištění však pro mne není překvapivé, neboť jsem pracovala s předpokladem, že fyzické střetávání s ostatními LGBT jedinci není pro respondenty podstatné. Tento výchozí předpoklad se také potvrdil – aspekt lokality není tedy důležitý pro existenci a funkci LGBT komunity v současné době, alespoň tedy ne na pravidelné bázi.

V moment, kdy jsem se začala doptávat na to, jakým způsobem setkávání s jinými LGBT jedinci probíhá, začali dotazovaní mimo jiné často hovořit o pridu. Tuto událost vidí spousta z nich de facto jako „reprezentativní“ a vhodně představující LGBT komunitu a fungování jejích členů uvnitř. Bisexuál Charlie toto v rozhovoru výstižně shrnul:

„Projev té soudržnosti je právě na těch pridech. Byl jsem na Vídeňském pridu, a to je něco tak úžasného. Já když jsem tam ty lidi viděl, já říkám, na to se koukalo tak dobře, že jsou ty lidi spolu soudržný. A to nemyslím jen lidi z této skupiny, ale byli k nim připojeni i heterosexuální jedinci, a všichni dokázali společně existovat. (...) Bavily se spolu nejrůznější skupiny lidí, kteří se spolu v životě neviděli a neznaly se předtím. (...) Zasáhlo mě to do takové míry, že jsem byl unesen z toho, jak to může fungovat, a že je zajímavý, že to ještě furt nefunguje tak, jak by ve společnosti mělo, mimo tento časový úsek, kdy se konají ty pridy.“ [Charlie, bisexuál]

Dle Charlieho názoru, to, jakým způsobem lidé na pridu fungovali, charakterizuje i jejich komunitu:

„Jsem přesvědčený, že to, co předvedli tam, je možnost, aby to takto fungovalo i normálně. (...) Prostě to byla skupina soudržnosti a vzor toho, jak by lidi, a tím myslím všichni lidi na světě, spolu měli fungovat. Z tohohle by si každý měl brát příklad, nehledě na orientaci.“ [Charlie, bisexuál]

Pracuji-li s Charlieho názorem, musím přesněji vymezit, jak přirovnání fungování LGBT komunity k pridu bylo zamýšleno. Otevřenost lidí, jejich empatie, soudržnost, případně pocit bezpečí – to jsou ty aspekty, ve kterých se takto LGBT komunita na pridu jeví, a dle Charlieho názoru, i taková doopravdy je, i mimo tuto událost. Nehovoříme zde však o střetávání se ve smyslu potřeby se pravidelně setkávat. Ač pride může pro (nejen) členy této komunity znamenat obrovskou, duchaplnou akci podobně smýšlejících lidí, během rozhovoru s respondenty sami začleňujícími se do LGBT komunity nevyšlo najevo, že na potřebě setkávat se s ostatními členy LGBT komunita funguje.

Od některých respondentů, kteří se do LGBT komunity ale nezačleňují, jsem však zjistila, že jejich vize o fungování této komunity je alespoň z části na aspektu sdílené lokality – ve smyslu setkávání se – postavena. Jindřich (gay) mi například sdělil,

že se necítí úplně členem, jelikož LGBT komunitě „*nedává tolik*“. Cítí se součástí jen sporadicky, a to díky dobrovolnému členství v gay sboru. Proto, aby se za plnohodnotného člena považoval, ale chybí aktivita z jeho strany ve prospěch LGBT komunity. Dominika (bisexualka), která by se do komunity nezařadila, vnímá podstatu fungování také v aktivitách směřujících pro komunitu. Šimon (bisexual) dodal, že se tito jedinci jako komunita „*chovají a vystupují tak. Stejně jako motorkářské gangy, taky mají nějaký styl vystupování, takže určitá forma komunity to určitě je*“. Po bližším doptání jsem zjistila, že pod chováním a vystupováním Šimon myslel zejména boj za práva, dávání najevo, že daní jedinci z této komunity jsou a chtějí dokázat světu že „*tím žijí*“. Dále se domnívá, že jedinci v této komunitě vymýšlejí různé akce, pomocné stránky pro lidi, či dokonce pomáhají finančně – toho však on není součástí, jelikož není členem.

Lze tedy pozorovat rozdíl názoru mezi těmi, co se cítí být součástí LGBT komunity, a těmi, kteří se součástí být necítí. Někteří, co se sami do LGBT komunity nezačleňují, mají poněkud idealistickou představu o fungování této komunity. Představují si často aktivní zapojení, v rámci kterých se členové vídají. Jmenováno bylo zejména demonstrace za rovná práva, organizování událostí nebo třeba i aktivní diskuze mezi členy.

Fakt vycházející z mého výzkumu ale je, že tyto vize se neslučují s realitou těch, kteří se cítí být této komunity součástí. Tito jedinci popisovali právě zejména pocity podpory, sounáležitosti, bezpečí, otevřenosti a vědomí toho, že nejsou sami, jako aspekty členství v LGBT komunitě a tedy i hodnoty, které oni sami jako členové uvnitř této komunity vnímají. Potřeba setkávat se s ostatními LGBT jedinci je ale v podstatě nulová. Nelze zde hovořit o nutnosti, ale případně o vlastní iniciativě s někým takovým strávit čas. Není to však jev, který bych pojmenovala jako klíčový pro to, aby komunita existovala a fungovala.

Osobní touha se s někým setkat nepramení dle respondentů ze sexuální orientace (kterou mohou mít respondenti společnou), nýbrž ze vztahů, které byly často navázány již před coming outem. Téměř u všech respondentů jsem zaznamenala odpověď vypovídající o důležitosti předchozích vztahů a jejich dominancí nad jejich orientací. Respondentům záleží zejména na tom, jak si s danými lidmi rozumí, jak jim mohou věřit a zda v nich mají oporu. Shrnuла bych tyto hodnoty pod (respondenty čteně

u tohoto tématu zmiňovaný) pojem *přátelství*. Většina dotazovaných mi také uvedla, že pokud se setkají s někým novým, nepotřebují znát jeho orientaci, ale zejména potřebují poznat, jak si osobnostně vyhovují. Nezáleží jim tedy na tom, zda stráví svůj volný čas s osobou stejné či jiné sexuální orientace, ale na tom, zda se budou dobře bavit. Pokud se objeví v jejich okolí někdo, kdo nerespektuje jejich orientaci, či dokonce dochází k diskriminaci, tyto osoby striktně selektují. Nejčastější formou „obran“ v těchto chvílích je zpětná, jasná a asertivní argumentace ve formě krátké poznámky či ignorace.

LGBT komunita je tedy reálná i bez lokálního aspektu. Ač si někteří jedinci LGBT komunitu spojují s pořádáním společných událostí a střetáváním se, členy LGBT komunity bylo toto dění v podstatě vyloučeno. Komunita není tedy budována společnými událostmi, ač díky pridům může být z části posilována. Její existence, funkce a hodnota její role pro LGBT jedince však nezávisí na aspektu lokality.

2.4 Coming out

Ač jsem si myslela, že část týkající se coming outu bude pro respondenty nejtěžší z důvodu těžkých zkušeností, paradoxně se na ni respondenti nejvíce těšili. Dozvěděla jsem se, že nejčastěji docházelo k vyoutování se blízkému okolí v náctiletém věku, konkrétně mezi 15–19 lety. Většinou se respondenti svěřili jak svým kamarádům, tak svým rodičům a to v podobný čas.

Rozdíl však byl jasně zřetelný v reakcích blízkého okolí. Všichni respondenti mi podali odpovědi vypovídající o tom, že kamarádi s jejich vyoutováním problém nikdy neměli. Často jim také poskytli podporu a pochopení. Několikrát docházelo i k situacím, kdy to blízcí přátelé respondentů už tušili natolik, že je tato informace o jiné než heterosexuální orientaci ani nepřekvapila.

Přiznání se rodičům však mělo různý průběh. Na základě reakcí rodičů jsem identifikovala tři vzorce (ne)přijetí této informace, které se v rozhovorech vyskytovaly. Prvním z nich bylo naprosté přijetí od první chvíle, které však bylo zmíněno jen minimem respondentů. Další, také ne příliš častá reakce, spočívala v přijetí po nějakém čase s poměrně mírným průběhem. Respondenti zmiňovali reakci rodičů takovou, kdy odpověď jim byla podána ve smyslu přijetí informace, avšak byla potřeba rodiči tuto

informaci zpracovat a plně tuto skutečnost přijmout. Posledním, a bohužel nejčastějším scénářem, bylo nepřijetí. Respondenti si tyto chvíle často spojili s nepříjemnými pocity, neboť se jednalo o nelehkou záležitost. Spousta z nich čekala, že reakce rodičů nebudou příjemné, ale stejně byly některé reakce pro ně velmi šokující. Na toto téma se mi otevřel zejména Lukáš, který si prošel poměrně těžkým procesem coming outu:

„Když mluvíme teď třeba jako o rodičích, tak je to něco, kdy jsem teď trošku ve fázi odpuštění jim, protože si myslím, že něco jako fakt nevychytali, to co mi řekli, a jsou to slova, který z hlavy nedostanu. Já jim to částečně vyčítám, na druhou stranu se jim snažím dát ten 'benefit' toho, že to byla jejich první konfrontace s něčím takovým. Nezažili to, bylo to pro ně něco nového, nevěděli jak na to reagovat, takže si říkám oukej, jsou taky lidi. Ale pořád si říkám, že jako rodič bys měl mít trošku nějaký zábrany, co jsi schopnej říct svému dítěti, ať se stane cokoliv. A to si myslím, že tam jako nebylo, že ty zábrany prostě najednou zmizely. (...) Máma ta se hodně obracela vlastně tím, že kdyby to děda, kterej byl asi rok, ani ne, půl roku, po smrti, slyšel, tak se teď musí obracet v hrobě. Když pak na mě křičela, co udělala špatně ve výchově, ať ji řeknu, v čem to pokazila, proč se stalo tohle. A že jsem mohl být šťastnej člověk v životě, ale že jsem si to takhle pokazil, že je jí mě líto. Když mi táta řekl, že nevím, co říkám, ať se soustředím na školu, to je teď důležitý. Ale paradoxně máma měla víc nevybíravější slova než táta, to jsem nečekal. (...) Další rok jsme se skoro nebavili. Přijel jsem třeba jednou za měsíc na noc, protože jsem byl třeba venku, přišel jsem se vyspat a pak jsem zase odjel, aby se neřeklo, jinak jsem s nima skoro nemluvil.“ [Lukáš, gay]

Katarína mi zase sdělila, že na procesu coming outu považovala za náročné „úplně vše“. Dle jejích slov člověk doslova jde „s kůží na trh“. Podobně jako u Lukáše, i Katarína zažila z důvodu coming outu v rodině náročné chvíle, přičemž následky zejména v komunikaci s rodinou (a rovněž ve vnímání své hodnoty) vnímá dodnes:

„Babičku to vzalo tak, že se sebrala a z mého maturáku odjela. (...) U všech jsem se bála hodně té reakce. A taky toho, čeho jsem se bála, se přesně stalo. Teď to někdo moc nekomentuje, spíš se to tak jako přechází, jak se o tom nebavíme. (...) Vypadalo to, že se s babi přestaneme úplně bavit, protože to bylo tak špatný, že mi řekla, že kdyby se to dozvěděl děda, tak ho z toho klepne, kdyby byl živ. A že nemůže kvůli tomu spát a že by radši umřela. A když ti prostě prarodič řekne, že by radši umřel než žít s tou myšlenkou, že má prostě vnučku lesbu, tak to jako hodně zasáhne. Takže si myslím, že moje reakce

vůči okolí, to, že se hodně omezují, pramení i z reakcí tý rodiny a z toho, že jsem se setkala s velkým odporem. (...) Strašným způsobem mi to ublížilo, zranilo mě to a shodilo.“ [Katarína, lesba]

Katarína následně dodala, že na základě toho, že nebyla sama se sebou v tu dobu stoprocentně smířená, vnímala reakce rodiny ještě hůře: „Když ti tohle všechno řeknou, tak to ještě víc prohloubí ten pocit toho, že je s tebou něco špatně a že za to nestojíš, a že jseš prostě někde níž“.

S příběhem se mi podělil také Charlie, u kterého bohužel měl coming out i následek ve formě ublížení na zdraví:

„Když jsem to matce řekl, tak z té její dobré nálady úplně otočila. První její reakce byla, že mi řekla: ‚Já se s tebou o tom nebudu bavit, prostě odejdi. Odejdi do pokoje, do svého a nebudeme to řešit.‘ Já jsem jí na to řekl, že je to ale docela důležitý k řešení, ona mi odpověděla, že to se mnou striktně odmítá řešit, a už jsem na ní viděl, že je našťvaná. Zalezl jsem do pokoje a rozhodl jsem se z té nerozvážnosti a vypjatosti té situace, že musím něco vymyslet. Nebyl jsem líný si vzít papír, tužku, vypočítat si molární hmotnosti léků na spaní, kolik jich musím sníst, aby mě to skoro zabilo, ale zároveň nezabilo (protože já se mám rád a nejsem sebevrah). V hlavě jsem si řekl, že to bude ten impuls, kdy ona přijde na to, že mě může ztratit, a že to není tak vážný, ta informace, aby mě kvůli tomu musela zavrhnout. A ono to vlastně vesměs fungovalo velmi dobře, protože ona opravdu potom byla jak vyměněná, co se týká tohoto tématu.“ [Charlie, bisexuál]

Charlie následně opravdu požil celkem devět tablet léků na spaní, následkem toho před svou matkou zkolaboval. Probral se až v nemocnici, kde strávil čtyři dny pod přísným dozorem, neboť dle lékařské dokumentace byl přivezen s pokusem o sebevraždu. Jeho příběh má však šťastný konec ve formě pochopení a přijetí jeho sexuality jeho matkou. Sdělil však také, že během promýšlení jeho záměru pocíťoval bezmoc a „nevěděl kudy kam“.

I spousta dalších respondentů mi pověděla o jejich nepříjemném zážitku z coming outu, přičemž tato zkušenost se týkala jak leseb, tak gayů i bisexuálek a bisexuálů. Několik respondentů se ještě nevyoutovalo rodičům (případně jednomu rodiči), a to právě z důvodu strachu z reakce, který je v jejich situaci pochopitelný.

Jedná se totiž o jedince, jejichž rodiče by se respondenti nebáli označit za homofóbní, či takové, o nichž vědí, že tuto informaci snadno nepřijmou. Vzhledem k tomu, že si coming out (před jeho uskutečněním) nikdo z dotazovaných nespojoval s příjemnými okamžiky, lze usuzovat, že se jedná o opravdu nelehkou situaci.

V rozhovorech v části coming outu pro mne bylo také podstatné vyzorovat, zda v době coming outu respondenti měli ve svém blízkém okolí možnost podpory, případně odkud pocházela. Častou odpovědí bylo, že se jedinci měli o koho opřít (i když ve spoustě případů této možnosti nevyužili), a to konkrétně o heterosexuálního kamaráda. Respondenti, kteří byli ve vztahu, také odpověděli, že oporou jim byl jejich partner či partnerka. Ač pro pár jedinců by byla podpora od homosexuála či bisexuála v průběhu coming outu příjemnější, nikdo s jistotou nesdělil, že by to bylo nutným pravidlem. Naopak, respondenti se většinou ohradili s tím, že jim spíše nezáleželo (případně nezáleží) na orientaci, ale na přátelství a na tom, zda je daný člověk chápe. Ve spoustě případů nepřicházela podpora od LGBT jedinců, ale od heterosexuálů. Rozhodnutí respondentů o tom, zda a komu si řekli o pomoc, tedy nepramenilo z podstaty stejné sexuální orientace druhého, ale z osobního porozumění, přátelství nebo partnerských vztahů.

V návaznosti na toto zjištění lze tedy opět konstatovat, že LGBT komunita není příliš funkční. Vypadá to, že je členy LGBT komunity poněkud postradatelná. Neznamená to však, že prvky pomoci a podpory, spjaté s coming outem, neposkytuje, spíše tyto aspekty nejsou jedinci uvnitř této komunity příliš vyhledávány. Role LGBT komunity není tedy v procesu v coming outu příliš významná.

2.5 Labelling

V rámci rozhovorů téměř neexistoval jedinec, který by se s labellingem nasetkal. Spousta z nich byla nazvaná opravdu pejorativními názvy, naštěstí si tyto nálepky většina z nich osobně nebere, alespoň ne dlouhodobě. Setkala jsem se nejednou s názorem, že některé poznámky vůči LGBT osobám jsou natolik hloupé, že na ně ani nejde, či nemá smysl argumentovat. Nejčastěji nevhodné nálepky jedinci ignorují, ti, co jsou si svou identifikací více jistí a/nebo jsou se sebou více smíření, se většinou krátce, asertivně ohradí. Už ale samotný fakt o četnosti labelů vůči LGBT jedincům vypovídá

o velkém potenciálu diskriminace, které musí jedinci čelit. Katarína se mi svěřila s její perspektivou na tyto situace:

„Samozřejmě, že to ve mně vyvolalo špatný pocit. Začneš si říkat no, a je to tady. Minimálně ve mně to vyvolává takový ten pocit, že jsem zase něco míň, nebo je se mnou něco špatně a jsem nějakým způsobem jiná v negativním smyslu“. [Katarína, lesba]

Ač někteří respondenti vypověděli, že se s labely setkávají často, ještě častěji bylo toto téma bráno s humorem. Dotazovaní se některým přirovnáním, které bylo mířené na jejich osobu, smáli. Klaudie (lesba) zmínila, že v těchto chvílích někdy ráda situaci nadlehčí například poznámkou *„alespoň ušetřím za topení“*. Noemi (bisexualka) pronesla několik frází, které probíhají mezi ní a její přítelkyní. Ač sama sdělila, že se s labely nesetkala, fráze, které uvedla, alespoň nastiňují (dle mého názoru) existenci labellingu v jejím životě: *„Máme takový svůj specifický humor, ale nějak si neříkáme ‚teplá‘. (...) Ale když je ti zima, tak jseš ‚teplá‘, takže ti vlastně není zima. Nebo nevím, toho je. ‚Pojď, já tě zahřeju‘, třeba“*. Humor se zdá být jistým obranným mechanismem, díky němuž si respondenti nevhodné labely neberou osobně.

I přesto, že tyto momenty respondenti berou někdy s humorem, neznamená to, že jim jsou takové chvíle příjemné. O smíchu se dá uvažovat jako o jisté obraně navenek, přičemž z výpovědí vyplývá, že jedinců se tyto poznámky dotýkají a vyvolávají v nich negativní pocity. Humor v kontextu neheterosexuální orientace jako forma obrany je pak něčím, co funguje dobře v české společnosti (viz vtipy na různé nevhodné/špatné události). Přítomnost literatury rovněž potvrzuje tuto funkci humoru: je to způsob, jakým mnozí lidé odbourávají faktory, které jsou základem strachu, aby ochránili individuální i kolektivní duši před propadáním se do neustálé viktimizace a úzkosti [Steir-Livny 2021]. Tyto negativní dopady mi přesně respondenti pojmenovali. Jindřich (gay) například oznámil, že když se s nevhodnou poznámkou setká, je to pro něj *„facka od reality“*. Pro Štěpána (gaye) label znamená *„úzkost a stáhnutí do sebe“*. Většina dalších respondentů odpovídala nadále v negativních pocitech, od naštvání až po strach.

Klaudie nadále podotkla, že se nejčastěji s labellingem setkává u mužů: *„bylo to z důvodu toho, že jim ‚lezu do zelí‘ a podobně. Že se nediví, že si on nemůže najít žádnou holku, když je tolik leseb. (...) Dokonce mi jeden řekl, že lesby jsou takové*

šlapky pro chlapy, aby se měli na co dívat“. Cindy (lesba) mi také sdělila, že *„vždy záleží, jak je to řečeno“.* S tímto tvrzením se ovšem ztotožňují téměř všichni respondenti, neboť i jimi byl zmiňován rozdíl interpretací labelu v závislosti zejména na intonaci, přístupu k člověku a dané situaci.

Velkou „proměnnou“ je však i osoba, která jim label přiřadí. Nenašla jsem respondenta, který by nerozlišoval labely přiřazené od přátel a od cizích osob. Všichni dotazovaní se shodují, že vždy záleží, od koho nálepka pochází. Zjistila jsem, že velmi často probíhá nálepkování také uvnitř samotné LGBT komunity. Sebastian (bisexuál) mi například řekl, že některá označení používají i s partou kamarádů. Cindy navázala i v tomto ohledu:

„My si mezi kolegama v práci úplně normálně říkáme ‚ježiš ty jseš buzerant‘, protože oni jsou teplí a já taky. Vždycky záleží na tom, kdo ti to řekne, jakým tónem a co tím zamýšlí, když ti to říká.“ [Cindy, lesba]

Používání labelů mezi samotnými LGBT jedinci není tedy ojedinělé. Rozhodně však nese jiný narativ než od lidí, kteří nálepku použijí urážlivě či diskriminačně. Je možné, že používání labelů uvnitř LGBT komunity přináší jistou míru „obrněnosti“. Díky tomu, že se jedinci s labely již setkají v přátelském prostředí (uvnitř LGBT komunity), mohou být lépe připraveni na vypořádání se s pokusem o přilepení labelu od cizí osoby. Tvrzení lze podpořit studií autorů Galinsky et al. [2013], jejichž studie pojednává o vlivu nálepkování sebe sama na psychiku jedince. Ve výsledku jedinci, kteří si sami přiřadili label, se po sebeoznačení cítili mocnější a pozorovatelé vnímali je i jejich minoritní skupinu také jako mocnější. Vybraní jedinci nálepky následně hodnotili jako méně negativní. Zjištěním studie je, že sebeoznačení hanlivou nálepkou může oslabit stigmatizující sílu tohoto označení [Galinsky et al. 2013].

S mým výzkumem má tento text společného mnohé. Vzhledem k tomu, že používání labelu na sebe sama není příkladem jednoho jedince, nýbrž velkého množství LGBT jedinců, potvrzuje to i zjištění autorů, že skupinová, nikoli individuální moc, zvyšuje ochotu účastníků označit se hanlivým výrazem pro svou skupinu. Také je však podstatné (pro použití této interpretace jako relevantní), aby se jednalo o skupinu minoritní, k níž jsou označení mířena, a také, aby nálepky byly hanlivé [Galinsky et al. 2013]. Všechny tyto prvky labelling v rámci LGBT komunity splňuje, proto si myslím, že text je vhodným příkladem k dovysvětlení mé výše zmíněné interpretace.

V této kapitole lze vyzdvihnout, že komunita již nějakou funkci zastává. Díky přítomnosti ostatních LGBT jedinců v okolí respondentů a používání nálepek uvnitř LGBT komunity dochází k humorným situacím – hanlivá označení používaná členy komunity nesou totiž (většinou) pozitivní konotace. Díky komunitě a zároveň použitím labellingu dochází ke generaci sounáležitosti (a posilování identity neheterosexuála). Záleží však vždy, kdy a kým jsou labely používány. LGBT komunita tedy představuje bezpečný prostor pro jejich užití samotnými členy, a to v přátelském významu.

2.6 Tlak a diskriminace

Kapitola týkající potenciálních hrozeb ze strany společnosti kvůli tlaku či diskriminaci úzce souvisí s kapitolou věnující se labellingu. Jak již bylo výše zmíněno, někteří jedinci se během přiřazování labelu cítili v nepříjemné, utlačované pozici. Bohužel se tyto situace netýkají jen procesu přiřazování labelu. Existují samozřejmě i situace, kdy jedinec může být diskriminován, a přitom mu není nálepka přímo přiřazena. Naštěstí se dotazovaní respondenti příliš často v takových situacích neocitli.

Pokud se však do takových situací dostali, jednalo se zejména o chvíle, kdy vyjádřením určitého nátlaku byla neverbální komunikace. Jednalo se zejména o údiv vyjádřený nevhodným či opakovaným pohledem. Naopak verbální forma obsahovala většinou nevhodnou narážku. Tlak od společnosti však může dle názoru některých respondentů být vyvíjen i nevědomě nebo nechtěně, jak mi popsala například Zuzana:

„Částečně je na mě vyvíjen tlak, ale aniž by si to lidé uvědomovali. Protože pro nějakou společnost lidí je také nekomfortní tuhle informaci zjistit, protože nikdo z nás neví, jak na to reagovat. Tím pádem vznikne taková nejistota a zaskočenost, a pro mě to je tlak, ale ty lidi to tak třeba kolikrát ani nemyslí, nebo neví, jak se mají chovat, a tím vyvíjí tlak, aniž by chtěli. (...) Určitě když to vezmu ze širšího úhlu, tak ano, protože jsou lidi, co s tím prostě nesouhlasí, tak to je nějaký nátlak, ale ten nevidím, upřímně se s takovýma lidma fakt nestýkám, takže ten nevidím. Ale když se s někým potkám, tak ten nátlak tam je, aniž by si to uvědomovali, takže jim to vůbec nemám za zlý, jelikož pro ně je to v tu chvíli také nekomfortní situace.“ [Zuzana, lesba]

Katarína (lesba) nadále doplnila, že neví, jestli by popsala vyloženě jako tlak to, co cítí směrem od společnosti, ale spíše je to nějaké omezení. Toto omezení definovala

však tak, že plyne z ní samotné, ale na základě reakcí společnosti. Takové omezení sebe sama ji přináší pocity méněcennosti a zoufalství. Tyto pocity jsou (mimo již zmiňované) často spjaté s problémy a překážkami týkající se založení rodiny a pořízení si dítěte:

„Moc to téma neřeším, z toho důvodu, že když ho řeším, tak z toho chytanu depresi, a pak se cítím podstatně hůř, a trvá mi nějakou dobu, než se z toho vzpamatuju a než si to v sobě urovnám. Takže jako je to pro mě důležitý a velký téma, ale moc často ho nenakousávám nebo neřeším, protože pak nastoupí ten pocit toho, že s tím vlastně stejně nic udělat nemůžeš. Jseš bezmocná, ohledně toho. A stejně tohleto všechno musí změnit ta vláda, a vem si, že v dnešní době máš těch podpisů strašně moc, a když se dělají ty průzkumy, tak většina lidí je s tím už jako v pohodě, a stejně to prostě ztroskotá na tom vedení. (...) Já moc nechápu, co jim na tom tak vadí. Nechápu na tom, proč bojkotujou lidi něco, co jejich život vůbec nijak nezasáhne, ale prospěje to jiným.“ [Katarína, lesba]

Otázka práv zaznívala četně, což vypovídá o tom, že mnoho respondentů cítí nátlak „seshora“, který omezuje jejich naděje na vysněný život. Dominika tento problém pojmenovala následujícím způsobem:

„Dovedu si představit tlak, který přijde v rozmezí deseti, patnácti let, v souvislosti s nějakou adopcí, děláním dětí a tak, to jako věřím, že tam nějaký tlak bude. Ale také naivně doufám, že v tu dobu už to zákonodárství bude v nějaký fázi, alespoň nějakých návrhů na manželství třeba, a tak. Ten návrh tedy jako existuje, ale nikdo nebyl schopnej ho zatím protlačit skrz.“ [Dominika, bisexuálka]

Setkala jsem se i s odlišností vnímání tlaku, který je vyvíjen na homosexuály a který je vyvíjen na bisexuály. Mirka (bisexuálka) mi sdělila, že ve společnosti panuje „celospolečenská nálada toho, že bisexualita není úplně přijímaná tím, že jsme nerozhodní a že si neumíme vybrat. Že jsme buď prostě hetero, nebo že jsme homosexuálové. A ten tlak tady je a vnímám ho, občas jako ano.“ Mirky jsem se tedy zeptala, jak se s takovým tlakem vypořádává:

„Já mám takovou tu neochvějnou víru v sama sebe. Ne že bych si ho nepřipouštěla, ale já ho ignoruju. (...) Myslím si, že to ale spoustu lidí strašně ovlivňuje, protože celospolečenský tlak je hnusná věc. Když vám celá společnost bude tvrdit, že vás nenávidí, tak i ten nejsilnější, ‚nejochvilnější‘ jedinec si to začne brát.“ [Mirka, bisexuálka]

Mirka mi také řekla, že podporou je pro ni (nejen v těchto chvílích) zejména její kamarád, který je homosexuál. Pokud se opět zaměřím na roli LGBT komunity v dávané a přijímané podpoře, znovu docházím k závěru, že podpora od jedince, který to, jak říkají respondenti, „*má stejně*“, je hezká věc, ale není tolik důležitá. Respondenti nejvíce podpory získávají od heterosexuálů, a to z faktického hlediska, že je jich více. Opět platí pravidlo, že příliš nezáleží na sexualitě jedince, ale na přátelství zejména.

Přibližně polovina respondentů ale tvrdí, že nějakou formu tlaku pociťuje, ale pomoc s vypořádáním se s ním nepotřebuje. Většina takový tlak jednoduše přechází. Množství z nich už si na nátlak zvyklo a berou jej jako normální záležitost, to však neznamená, že bychom měli takové situace považovat za normální. Na druhou stranu zhruba „jen“ polovina respondentů odpověděla, že nějaký nátlak příliš necítí, nebo necítí vůbec. Toto zjištění pro mě bylo překvapením, osobně jsem předpokládala, že nějakou formu tlaku budou pociťovat všichni. Tuto informaci lze brát jako pozitivní, nelze však okolnosti týkající se tlaku na respondenty zlehčovat. Mnozí si prošli opravdu stresujícími situacemi, přičemž někteří jsou díky nim „obrnění“, jiným takové chvíle způsobily traumata. Mnozí z respondentů odpovídali ve smyslu pociťování nátlaku a stresových situací zejména v mladším věku, obvykle mezi 14–15 lety. Pocit nátlaku, dle toho, jak jedinci vypovídali, souvisí nejen s tím, čím si jedinci prošli, ale rovněž s mírou smíření se sama se sebou a přijetím své sexuality. Pokud tedy člověk přijme svou sexualitu, tím spíše tlak nevnímá nebo mu o to více dokáže čelit.

Kapitola tlaku a diskriminace poměrně úzce souvisí i s labellingem, neboť tlak a diskriminace se často objevují v tomto procesu také. V této kapitole lze ale nalézt vzorec dokládající, že role LGBT komunity není příliš významná. V náročných situacích jedinci hledají podporu zejména u přátel – tedy u osob, které jsou jim blízké a kterým mohou věřit, nezávisle na sexuální orientaci. Pokud tedy pociťují nějakou formu nátlaku, přátelé hrají významnější roli ve vypořádávání se s tímto tlakem, než LGBT komunita.

2.7 Odlišnosti na základě pohlaví a sexuální orientace

Odlišnosti mezi jednotlivými respondenty na základě jejich identifikace jako lesby, gaye, bisexuála či bisexuálky nebyly, k mému překvapení, příliš patrné. Díky počtu celkem 13 rozhovorů probíhala saturace vzorků ve zmiňovaných důležitých tématech zřetelně, neřekla bych však, že by se odpovědi, pohledy, názory a zkušenosti odlišovaly na základě pohlaví a sexuální orientace. Daleko více ve výpovědích figurovala individualita prožitých zkušeností. Naopak se v mnoha případech stalo, že se respondenti shodovali napříč odlišnostem v pohlaví a/nebo sexuální orientaci.

Tam, kde se značná odlišnost však vyskytovala, bylo téma tlaku a diskriminace od společnosti. Odpovědi se však nelišily v návaznosti na sexuální orientaci, ale dle pohlaví. Všichni muži odpověděli, že tlak z důvodu toho, že nejsou heterosexuálové, v podstatě necítí. Tyto výsledky mohou vypovídat o zranitelnosti žen ve společnosti, jelikož jsou ženy často vnímány jako „slabší pohlaví“. Rovněž je jim připisována větší schopnost vnímání a prociťování emocí, je tedy možné, že více vnímají i nátlak na ně působený. Dalo by se pravděpodobně říci, že sociální stigma podporující zranitelnost žen ve společnosti se negativně odráží na lesby a bisexuálky v ještě větším měřítku. Nacházíme se tedy v pozici, kdy je vhodné začlenit intersekcionalní pohled. Sociální kategorie (například pohlaví, rasa, ale právě i sexuální orientace) jsou mocným nástrojem k utváření sociální vztahů a hierarchie, diskriminace a vyloučení. Intersekcionalita, na základě práce s více kategoriemi, se rychle vyvinula v interkategorialní přístup a zaměřuje se tak na komplexnost napříč těmito kategoriemi. Na základě jejich kumulace zkoumá, které kategorie mají výhody a které přináší znevýhodnění¹⁸ [Meier et al. 2015]. Text, ze kterého čerpám, nadále zmiňuje, že interkategorialní přístup zkoumá zejména zanedbávané sociální kategorie, konkrétně uvádí lesbu černošského původu jako terč intersekcionalního znevýhodnění [Meier et al. 2015: 60]. I při vynechání kategorie rasy, kombinace ženského pohlaví a homosexuální orientace staví tedy jedince do nižší hierarchické pozice. Tento tlak tedy může působit intenzivněji, je-li řeč o pozici lesby či ženy bisexuálky, jelikož, jak v textu bylo zmíněno, dochází ke kumulaci znevýhodnění vlivem kombinace kategorií. Zároveň je tedy možné tvrdit, že (i heterosexuální) kategorie žen je vystavována sociálnímu nátlaku více než kategorie mužů. Jindřich mi toto tvrzení de facto potvrdil,

---

¹⁸ Např. bílý muž, bílá žena, černý muž, černá žena.

když odpověď na otázku, zda zaznamenává od společnosti tlak vlivem toho, že není heterosexuál, zněla:

„Ne. Protože pořád vnímám to, že jsem muž, a tím pádem mám pořád jistý privilegia. Myslím si, že pořád je v současné době větší problém, když to tak řeknu, být žena, než být LGBT. Myslím, že na ty ženy je pořád vyvíjen větší tlak.“ [Jindřich, gay]

Jiný úhel pohledu měla však Zuzana:

„Furt si myslím, že v tomhle to mají kluci mnohem horší. Jelikož muži gaye nemají rádi, ale lesbičky jim přijdou sexy. Takže, co si budeme, být gay je v dnešní společnosti mnohem těžší, i celkově, ohledně dětí a všech tutěch věcí, než být lesba. Hlavně na holkách to spousta lidí ani nepozná. Je normální jako jít a s kamarádkou si dát pus, s kamarádkou se obejmout, ale jakmile tohle udělá kluk, tak automaticky je prostě pro společnost buzerant, v uvozovkách, a je to prostě nepříjemný. Takže těch situací je fakt málo, právě si myslím, že to je kvůli tomu, že jsem holka.“ [Zuzana, lesba]

Mezi názory Jindřicha i Zuzany lze tedy pozorovat velkou míru difference. Zdá se tedy, že může u LGBT jedinců panovat odlišná představa o prožívání nátlaku a diskriminace jiného pohlaví, než jsou oni sami, a tato představa se nemusí ztotožňovat s perspektivou pohlaví opačného. Tenhle jev se zdá zajímavý, neboť oba respondenti popisují situaci nikoli na základě jejich myšlenek a názorů, nýbrž spíše z představy o tom, jaká je situace ve společnosti. Řečeno konkrétněji, hovoří-li jedinec o sobě, výpovědi jsou ovlivněny osobní zkušeností, vypovídá-li však o druhých, pojí si skutečnost s vnímaným obrazem o fungování společnosti v rámci daného problému. Ve finále pak lze ale dojít k závěru, že jejich představy se navzájem nepřekrývají. Jistá míra odlišnosti v souvislosti se sexuální orientací se může projevat v případě coming outu u homosexuálů a bisexuálů. K této myšlence mě přivedl Štěpán svou odpovědí na otázku, jak probíhal jeho vnitřní coming out:

„Hrozně postupně a dlouho. Já jsem měl, podle mě, i docela dost homosexuálních partnerů, i jako vztahových, sexuálních a celkově, a přesto jsem si tím nebyl jistý. Takže to třeba probíhalo od 14 – 15 skoro do 18, co mi v hlavě běželo, že jsem s tím nebyl v pohodě, na sto procent smířenej, jakože jsem nevěděl. V tu dobu jsem se třeba identifikoval jako bisexuál. Ale od té doby, co jsem měl poslední vztah s holkou, jsem si řekl, že to prostě nejde. Nikdy jsem nedokázal cítit k holce to, co jsem dokázal cítit ke

klukovi, tím pádem jsem si prostě řekl, že to není úplně to správný. Takže vlastně až potom, od té doby co jsem měl poslední svůj heterosexuální vztah, jsem si prostě řekl, že to není no. Ta zkušenost mi vlastně řekla, že jsem gay. (...) Vnější coming out probíhal taky všem postupně, kolem 18. až 19. roku.“ [Štěpán, gay]

Na základě této odpovědi usuzuji, že je možné, že bisexuálové mohou spíše vyčkávat s coming outem déle, neboť si svou orientací z důvodu zmatenosti a/nebo nedostatku zkušeností nejsou jistí. K tomuto tématu se vyjadřují Weinberg, Williams a Pryor [2003]. Autoři zjistili, že zejména homosexuální jedinci nevidí bisexualitu jako kompletní, „vykrytalizovanou“ identitu. Tito jedinci v podstatě nevěří, že něco jako bisexualita existuje. Bisexualitou by nazvali pouze fázi tranzice jedince v homosexuála. Dle jejich názoru se tak případně označují také lidé, kteří se bojí stigmatizace od majoritní heterosexuální společnosti [Weinberg, Williams a Pryor 2003: 229]. Vzhledem k tomu, že se Štěpán identifikuje jako homosexuál a na své „cestě k homosexuální identitě“ se nejprve označoval za bisexuála, se moje myšlenka potvrzuje. Štěpán se zároveň nevyoutoval svému blízkému okolí jako bisexuál nikdy, což prokazuje jeho nejistotu pojící se s identitou bisexuála. Mezi studií a Štěpánovo výpovědí tedy vidím souvislost podpírající mé tvrzení. Nelze ale říci, že bisexualita je nutně pouze projevem nejistoty mezi heterosexuální a homosexualitou u jedinců. Představovaná studie dále hovoří o tom, že s bisexualitou se pojí pocity zmatenosti, neznamená to však, že někteří jedinci bisexuální nezůstanou. Bisexualita je proces, v rámci kterého společnost stále tlačí jedince do heterosexuálních a homosexuálních rolí, a jedinec se s tím musí vypořádat [Weinberg, Williams a Pryor 2003].

V ostatních kategoriích otázek jsem nezaznamenala zásadní odlišnosti v odpovědích mezi jednotlivci na základě sexuální orientace a pohlaví. Hlavní myšlenkou této kapitoly je, že v LGBT tématice je více situací, problémů, překážek a zkušeností, které LGBT jedince spíše spojují, než rozdělují, nehledě na pohlaví či na fakt, zda je jedinec homosexuální či bisexuální.

2.8 Role LGBT komunity pro její členy

V návaznosti na předchozí kapitoly se nyní pokusím přenést zjištěná data do interpretací. Dle výpovědí a popsanych dat lze LGBT komunitu považovat za existující, nikoli však za příliš funkční. Ač aspekty komunity LGBT komunita splňuje, tyto aspekty jedinci neshledávají pouze uvnitř LGBT komunity, ale, i mnohokrát častěji, u heterosexuálních jedinců. Role komunity se tedy ve většině komunitních aspektů neprokázala jako pro život respondentů podstatná. Nedá se ale říci, že by LGBT komunita aspekty komunity jedincům nenabízela. Jak bylo řečeno, drtivá většina respondentů se shoduje na tom, že uvnitř této komunity se nachází pocit bezpečí, podpora, pomoc a soudržnost (mimo jiné). LGBT komunita by tedy mohla být jedincům nápomocná, jedinci však těchto hodnot komunity nevyužívají. Jak několik respondentů uvedlo, LGBT komunita je otevřená, přátelská, respektující a chápající, dokonce i k heterosexuálním jedincům. Potenciál pro využití zejména pomoci a podpory (při zmiňovaném coming outu, nálepkování od společnosti či pocíťovaném nátlaku) je přítomen, bohužel nebyl naplněn. Nelze ale říci, že na respondenty LGBT komunita vliv nemá.

Respondenti mnohokrát uvedli, že nejvíce jim LGBT komunita pomáhá v uvědomění si, že nejsou sami. Funguje tedy na sdílení společné podstaty, tou je neheterosexualita. Tuto společnou podstatu lze vztáhnout k aspektu sounáležitosti, který byl zmiňován Brintem i klasickými autory. Neheterosexualitu lze tedy přirovnat k aspektu, na základě kterého jedinci komunitu budují a tvoří tak pocit sounáležitosti uvnitř komunity. Vzhledem k tomu, že velká část respondentů uvedla, že do LGBT komunity lze řadit i heterosexuální jedince, je možné, že lze také považovat pod aspekt sounáležitosti nejen neheterosexualitu, ale i respekt a podporu této neheterosexuality. V tomto bodě je však můj výzkum limitující a pro potvrzení by bylo potřeba na domněnku navázat a pokračovat dalším (v tomto případě pravděpodobně kvantitativním) výzkumem.

Jak bylo však zmiňováno, LGBT komunita nehraje v životě jedinců příliš velkou roli z důvodu nevyužití jejich potenciálních možností. Důvodů, proč se ale LGBT jedinci ke komunitě příliš nehlásí, je více. Komunita je do jisté míry také limituje, a to zejména z důvodu jejího medializovaného obrazu. Tento obraz je velmi často nepřesný, jelikož jsou v médiích prezentovány extrémy, se kterými se respondenti neztotožňují.

Kvůli tomuto jevu dochází ke změně pohledu společnosti na LGBT komunitu, což pohoršuje i LGBT jedince. Z tohoto důvodu někteří jedinci ani nechtějí být členy nebo se členy být necítí, neboť nezastávají takovou formu prezentace této komunity. Dá se říci, že tento fakt snižuje pozitivní vliv LGBT komunity na život LGBT jedinců.

Krátce bych se také vyjádřila k častokrát omílanému aspektu lokality. Z výzkumu vyplývá, že existence komunity není podmíněna společným setkáváním se. LGBT komunita nefunguje tedy na principu sdílené lokality. Dokonce se ani nepotvrdilo, že by se jedinci setkávali více na sociálních sítích. Respondenti dokonce uváděli pouze fyzické setkávání, pokud nějaké proběhlo. Toto střetnutí však proběhlo nikoli na základě sdílené sexuální orientace, ale vztahů, které byly většinou vybudovány již před coming outem. Díky Brintovi se tedy můžeme dozvědět, že LGBT komunita nefunguje na principu lokality, ale volby. Tuto interpretaci potvrzují i někteří samotní respondenti, kteří tvrdili, že si mohou zvolit, zda budou komunity součástí, či nikoli. Role LGBT komunity je tedy přítomna pro ty, kteří ji součástí být chtějí.

Ukázalo se však také, že každý jedinec alespoň v nějakém bodě rozhovoru přinesl odlišný názor panující z odlišných zkušeností. Respondenti se v rozhovorech jak doplňovali, tak odlišovali, každý názor byl však velmi přínosný a relevantní. Propojíme-li tuto skutečnost s Cohenovou tezí o tom, že různorodé identity jednotlivců tvoří symbolicky komunitu [Cohen 2007], docházím k závěru, že opravdu díky individualitě jedinců dokážu nyní pochopit a popsat roli LGBT komunity, a to nejen z důvodu odlišné sexuální orientace, ale také odlišných perspektiv. Zároveň z výsledků mého výzkumu musím nesouhlasit s Durkheimovo tvrzením o rozpadu společenské solidarity právě vlivem individualismu [Váně 2012: 19]. Z dat vyplývá, že právě díky onomu individualismu si jedinci dokáží poskytnout pomoc a podporu, jelikož každý přináší nové zkušenosti a pohledy. Názory každého tedy mohou být rozličné, přináší to však (podobně jak říkal Keller na existující pluralitu definic komunity) možnosti. Tyto možnosti bych rozvedla jako příležitosti nalezení solidarity u různých jedinců (přátel), ať už neheterosexuálních či heterosexuálních, členů LGBT komunity či nikoli. Jelikož jedinci si pomáhají a podporují se nehledě na sexuální orientaci a (ne)přivržení ke členství v LGBT komunitě.

Role LGBT komunity je taktéž vnímána skrze nastavení mentality. Na základě předchozích zmínek je LGBT komunita komunitou otevřenou a sdílící stejné hodnoty,

zejména ve zmiňované podpoře a respektu. Opět zde však platí pravidlo, že těchto hodnot jedinci příliš nevyužívají. Podstatu využití pomoci jedinci tedy shledávají více u přátel, než uvnitř LGBT komunity. Větší roli v životě LGBT jedinců má tedy spíše přátelství, než LGBT komunita. Význam LGBT komunity shledávají jedinci zejména v její samotné existenci. Existence LGBT komunity je totiž velmi důležitým ukazatelem pro LGBT jedince, jelikož díky tomu ví, že v těle s neheterosexuální orientací nejsou sami.

ZÁVĚR

LGBT jedinci se i v současnosti setkávají s nepříjemnými situacemi spojenými s útlakem a diskriminací. Ta se projevuje nejen v rovině práv, ale i v jejich každodenních životech. Také si prochází procesy a situacemi, se kterými se heteronormativní společnost prakticky neseťkává. Tyto procesy jsou spojené s přiznáním své sexuální orientace a následnou reakcí od společnosti, která je velmi často negativní, a poté LGBT jedinci tedy i těžce přijímána. Z tohoto důvodu jsem představila práci, která věnuje pozornost LGBT komunitě jakožto možnosti pro přítomnost komunitních aspektů, které mohou prožívání těchto nepříjemných situací ulehčit.

V návaznosti na zrealizovaný výzkum se prokázalo, že LGBT komunita existuje, přičemž její hlavní funkcí je v podstatě přinášet pocit sounáležitosti, neboť většina jedinců nejvíce oceňuje na její přítomnosti povědomí o tom, že nejsou sami. LGBT komunita sice představuje pro jedince zdroj i dalších komunitních aspektů, kterými jsou bezpečí, podpora, pomoc, soudržnost a solidarita, členové této komunity ale těchto hodnot uvnitř komunity příliš nevyužívají. Tyto aspekty totiž nacházejí i u heterosexuálních jedinců nebo u jejich partnerů či partnerek. Komunitní aspekty nejsou tedy cítěny pouze mezi LGBT jedinci navzájem, ale daleko častěji mezi nimi a jejich přáteli či v partnerském vztahu. Společné sexuální orientaci se nepřikládá takový význam. Daleko více závisí na osobnosti jedince, jehož pomoci chtějí využít. V tomto ohledu není LGBT komunita příliš funkční. Ač zmiňované komunitní aspekty nabízí, nejsou jejími členy využívány.

Členství v komunitě není podmíněno nutností střídat se. LGBT jedinci se společně neseťkávají na pravidelné bázi, ale naopak pouze ojediněle. Nejčastějším důvodem hromadného setkání LGBT jedinců je pride, přičemž tato událost není dle výroků určena pouze pro LGBT jedince. Daleko častěji se ale tito jedinci setkávají s ostatními lidmi na každodenní bázi, nikoli na základě sexuální orientace. Opět lze hovořit o převaze osobního charakteru nad specifikem v podobě neheterosexuální orientace. LGBT jedinci nemají potřebu setkávat se uvnitř komunity, aspekt lokality je tedy pro tuto komunitu de facto přežitkem.

V průběhu života jedinců dochází k tzv. vyoutování, jakožto svěření se druhému člověku se svou orientací. Tento proces přináší negativní pocity, které jsou oprávněné kvůli přítomnosti homofobních názorů ve společnosti, nebo dokonce v rodinných kruzích. Coming out je pro většinu LGBT osob velmi náročný, přičemž v procesu vypořádávání se s ním nehraje LGBT komunita příliš velkou roli. Opět platí, že se jedinci raději svěří člověku, kterého znají déle (a znali jej ještě před coming outem) a kterému mohou věřit, spíše než osobě, jejíž sexuální orientace je stejná či se od heterosexuální také liší.

Jedinci v této komunitě jsou často vystavováni labellingu. Průběh přiřazení nálepky je velmi často nepříjemný, neboť se pojí s konflikty nebo konfrontacemi. LGBT osoby se ale také nálepkují uvnitř samotné komunity, což lze chápat jako přípravu na označení labelem od společnosti a snížení jeho stigmatizujícího efektu [Galinsky et al. 2013]. S labellingem se pojí i použití humoru, který je využíván opět samotnými LGBT jedinci ve spojitosti s předáváním nálepek v rámci komunity. LGBT komunita je tedy prostorem, kde se labele mohou předávat v podstatě bez využití jejich stigmatizujícího efektu v rámci humorných situací.

Tlaku a diskriminaci jsou vystavovány především ženy, a to bez ohledu na sexuální orientaci. Ukázalo se však, že jedinci uvažují jinak o nátlaku, který sami cítí, a o nátlaku, který si myslí, že je ve společnosti na jedince opačného pohlaví (a homosexuální orientace) vyvíjen, přičemž se tyto názory (mezi homosexuály) neshodují. Zároveň byl představen intersekcionalní pohled, který přispívá k názoru o přítomnosti větší formy utlačování žen ve společnosti, konkrétně leseb, a to z důvodu kombinace dvou neprosperujících kategorií – podřadného pohlaví a neheterosexuální orientace.

Mimo tlak ve společnosti, jež LGBT jedinci vnímali dle pohlaví a sexuální orientace rozdílně, se odlišnosti téměř nevyskytovaly. Zmíněna byla možnost rozdílu náročnosti v procesu coming outu mezi homosexuály a bisexuály, jelikož bisexuálové se mohou z důvodu četných stavů zmatenosti vyoutovat po delší době než homosexuálové. Docházím však k závěru, že se výrazné odlišnosti mezi homosexuály a bisexuály nevyskytují, naopak mají mezi sebou více společného než rozdílného.

Odpověď na otázku *Jakou má roli LGBT komunita pro její členy?* jsem nacházela za pomoci vybraných komunitních aspektů, které se také ukázaly jako

přítomné. LGBT komunita je tedy komunitou existující, jak se však ukázalo, ne příliš funkční. Částečným limitem výzkumu však bylo zaměření se na jednu konkrétní generaci, v rámci které jsou zjištěné výsledky prezentovány. Je možné, že při zaměření se na jinou generaci by výsledky byly odlišné a komunita by se ukázala jako více funkční. Totéž lze říci o nezohlednění velikosti místa, ze kterého jedinec pochází. Rozčleněním respondentů dle toho, zda pochází z města či vesnice, by mohlo vést ke zjištění unikátní perspektivy toho, jak (ne)anonymita ovlivňuje LGBT jedince a jejich smýšlení o roli LGBT komunity v jejich životě. V rámci následujících výzkumů existuje tedy potenciál pro navázání na tuto práci a porovnání výsledků mezi jednotlivými generacemi, případně realizace další studie s výběrem respondentů dle velikosti lokality, ze které LGBT jedinci pochází.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Brint, S. 2001. „Gemeinschaft Revisited: A Critique and Reconstruction of the Community Concept.“ *Sociological Theory* 10 (1): 1–23.
- Cohen, A. P. 2002. „Epilogu.“ *Realizing Community*. Edit. By Vared Amit. London – New York: Routledge.
- Cohen, A. P. 2007. *The Symbolic Construction of Community*. London – New York: Routledge – (1. vydání 1985).
- Fielding, N., Thomas, H. 2008. „Qualitative interviewing.“ In N. Gilbert (Ed.), *Researching Social Life*. 3. vydání. London: Sage: 123–144.
- Formby, E. 2017. *Why you should think twice before you talk about ‘the LGBT community’* [online]. The Conversation [cit. 23. 1. 2023]. Dostupné z <https://theconversation.com/why-you-should-think-twice-before-you-talk-about-the-lgbt-community-81711>
- Goffman, E. 1963. *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- Grinberg, E. 2019. *What the ‘Q’ in LGBTQ stands for, and other identity terms explained* [online]. CNN [cit. 29. 8. 2022]. Dostupné z <https://edition.cnn.com/interactive/2019/06/health/lgbtq-explainer/>
- Groeben, N. 1990. „Subjective theories and explanation of human action.“ In G. R. Sermin & K. J. Gergen (Eds.), *Everyday understanding: Social and scientific implication*. London: Sage: 19–44.
- Gruberg, S., L. Mahowald, J. Halpin. 2020. *The State of the LGBTQ Community in 2020. A National Public Opinion Study* [online]. Center for American Progress [cit. 22. 1. 2023]. Dostupné z <https://www.americanprogress.org/article/state-lgbtq-community-2020/>
- Hillery, A. G. 1955. „Definitions of Community: Areas of Agreement.“ *Rural Sociology*, 20 (2): 111–123.
- Hillery, A. G. 1963. „Villages, cities and total institutions.“ *American Sociological Review*, 28 (5): 779–791, <https://doi.org/10.2307/2089915>
- Keller, J. 1986. *Komunita – proměny nebo zánik?* Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity, Studia Minora Facultatis Philosophicae Universitatis Brunensis.
- Keller, J. 2004. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

- Meier, P., Mortelmans, D., Emery, L., Defever, Ch. 2015. „Intersecting Inequalities in the Life of Young Adults: A Reflection on Intersectional Policies.“ *DiGeSt. Journal of Diversity and Gender Studies*, 2 (1–2): 57–74. <https://doi.org/10.11116/jdivegendstud.2.1-2.0057>
- Ondrisová, S. 2002. *Neviditeľná menšina*. 1. vydání. Bratislava: Nadace občan a demokracia.
- Pals, E. D. 2006. *Osm teorií náboženství*. Oxford University Press.
- Parker, C., Scott, S., Geddes, A. 2019. „Snowball Sampling.“ *SAGE Research Methods Foundations*. <https://doi.org/10.4135/9781526421036831710>
- Petrusek, M. 2020. *Labelling* [online]. Sociologická encyklopedie [cit. 21. 1. 2023]. Dostupné z <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Labelling>
- Pew Research Center. 2013. *A Survey of LGBT Americans. Chapter 3: The Coming Out Experience* [online]. Pew Research Center [cit. 25. 1. 2023]. Dostupné z <https://www.pewresearch.org/social-trends/2013/06/13/chapter-3-the-coming-out-experience/>
- Sizemore-Barber, A. 2016. „Gay and Lesbian Pride Day.“ *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Gender and Sexuality Studies*. <https://doi.org/10.1002/9781118663219.wbegs065>
- Steir-Livny, L. 2021. „Humor as a Defense Mechanism: Dismantling Holocaust Symbols and Icons in Israeli Culture.“ In: Vanderheiden, E., Mayer, CH. (eds) *The Palgrave Handbook of Humour Research*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-78280-1_9
- The Human Rights Campaign. 2022. *United Against Hate™ - Fighting Back on State Legislative Attacks On LGBTQ+ People* [online]. The Human Rights Campaign [cit. 22. 1. 2023]. Dostupné z <https://www.hrc.org/campaigns/the-state-legislative-attack-on-lgbtq-people>
- Tönnies, F. 2001. *Community and Civil Society*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Váně, J. 2012. *Komunita jako nová naděje?*. Západočeská univerzita v Plzni.
- Weinberg, M., C. Williams, D. Pryor. 2003. „Becoming Bisexual.“ In Adler, Patricia and Peter Adler. *Construction of deviance: social power, context and interactions*. 4. vydání. Belmont: Wadsworth: 222–232.

RESUMÉ

In my research, I discovered that the LGBT community exists but its functionality is not fully implemented. The community itself offers aspects such as safety, help, support, solidarity, and cohesion. However, there is only one aspect that is mainly recognized and used. It is solidarity in terms of LGBT individuals' common identity. The research focuses on processes such as coming out and labeling, which are common in LGBT community. Both are mainly connected to negative feelings and experiences to which LGBT people are exposed. Labelling takes place inside the community itself, which could be a sign of a defense mechanism.

Based on respondents' answers, the LGBT community is real but its potential is not fully utilized. The presented results only reflect one generation, so there is a possibility of different answers from other generations, which creates an opportunity for comparativeness. Also, follow-up research could be focused on the size of the locality where LGBT individuals live because that might impact thinking about the LGBT community and presenting this term from quite a different perspective.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Osnova rozhovoru

OSNOVA ROZHOVORU

SEZNÁMENÍ, EXISTENCE A FUNKCE KOMUNITY

- Jak jsi zjistil/a, že jsi gay/lesba/bisexuál?
- Můžeš mi popsat, co pro tebe znamenají LGBT jedinci kolem tebe?
- Jak fungujete společně jako LGBT jedinci?
  - Vnímáš, že kolem tebe existuje skupina lidí, která řeší podobné problémy a otázky týkající se sexuální orientace?
  - Vnímáš, že v tvém okolí jsou lidé neheterosexuální orientace, o které se můžeš opřít, jsou ochotni ti poskytnout pomoc, jsou solidární a chápaví?
  - Máš pocit, že jsou kolem tebe neheterosexuální lidé, v jejichž kruhu se cítíš v bezpečí?
  - Máš pocit, že zapadáš mezi nějakou skupinu lidí s homosexuální / bisexuální orientací?
- Definoval bys to jako komunitu?
- Cítíš se být součástí LGBT komunity?
  - Co pro tebe tato komunita dělá/ Co ti přináší? Co děláš ty pro ni?
  - Pomáhá ti tato komunita? Limituje tě? (Jak? / V čem?)
  - Jaké benefity má být jejím členem?
- Co pro tebe (podle tebe) znamená LGBT komunita?
- Jak tato komunita vypadá? Jak se projevuje? Kdo do ní spadá?

MÍSTO A SETKÁVÁNÍ

- Popíšeš mi, jak probíhá vaše setkání (s jinými LGBT jedinci)?
- Setkáváš se s heterosexuálními jedinci?
- Dá se říci, že se s některou skupinou (heterosexuály x LGBT jedinci) setkáváš raději? Proč?
- Je pro tebe fyzické či online setkávání s dalšími LGBT jedinci podstatné? Proč?
  - Pomáhá ti to se sebeidentifikaci? (- Je pro tebe fyzické či online setkávání podstatné pro udržení si své sebeidentifikace jako LGBT jedince?)

TLAK A DISKRIMINACE

- Jaký máš pocit, že na tebe, jako LGBT jedince, reaguje společnost?
  - Proč si myslíš, že reaguje takto?

- Zažil/a jsi nějakou nepříjemnou situaci? Jakou?
- Máš pocit, že je na tebe od společnosti vyvíjen tlak vlivem toho, že nejsi heterosexuální jedinec?
  - Pokud ano, jak se projevuje? Jak se s ním vypořádáváš?
- Pokud zaznamenáváš někdy nějaké slabé chvíle související s identifikací jako LGBT jedinec (např. nejistota, nedostatek pochopení či podpory), jak se s nimi vypořádáváš?
- Vedla tě někdy nějaká situace k pochybnostem o tvé sebeidentifikaci?
  - Svěříš se/promluvíš si s ostatními lidmi?
    - Záleží ti na tom, zda jsou tito lidé taktéž LGBT jedinci nebo se klidně můžeš svěřit heterosexuálnímu jedinci? Koho preferuješ? Proč?
- Diskutuješ svou orientaci s přáteli (nejen např. při slabých chvílích)? Proč? V jakých chvílích?
- Máš pocit, že tě tvoje sebeidentifikace ve společnosti ovlivňuje?
  - Jak? (Proč?)

COMING OUT A LABELLING

- Jak probíhal tvůj coming out, ve smyslu přiznání sobě samému (vnitřní coming out)?
  - Kdy proběhl? Kolik ti bylo let?
- Jak probíhal tvůj vnější coming out?
  - Jak to vzalo tvé blízké okolí?
  - Jak jsi vnímal a případně reagoval na jejich reakce?
- Co (by) ti pomohlo s procesem coming outu? Mohl ses (můžeš se) o někoho opřít?
  - Kdo (by) to byl? (heterosexuál / LGBT jedinec?)
- Bylo (by) pro tebe něco těžkého na tom, se přiznat?
- Jaké pocity ti přináší coming out? Jak se nyní před/po coming outem/outu cítíš?
- Nazval tě někdy někdo nevhodně kvůli tvé orientaci?
  - Jak jsi reagoval?
  - Jaké pocity to v tobě vyvolalo?

(Následuje odpojení od rozhovoru, představme si ideální svět)

POCITY A HODNOTY

- Jaké hodnoty by podle tebe měla ideální komunita splňovat?
- Měla by také splňovat následující? (psychická pomoc, dostupnost, obětavost, solidarita, fyzická péče, finanční pomoc, soudržnost, bezpečí)
- Jaké pocity v tobě vyvolává slovo komunita?
- Proč si myslíš, že LGBT komunita (ne)existuje?